Íå ïàê³äàéöå æ ìîâû íàøàé áåëàðóñêàé, êàá íå ¢ì¸ðë³!
ÔÐÀÍÖ²ØÀÊ ÁÀÃÓØÝÂ²×

Ãàçåòà âûõîäç³öü ç ñàêàâ³êà 1990 ãîäà

¹ 46 (1353) 15 Ë²ÑÒÀÏÀÄÀ 2017 ã.

ÄÇßÄÛ - 2017

Ó Ìåíñêó àääûë³ñÿ òðàäûöûéíûÿ øýñòå ³ ì³òûíã ó Ëîøûöê³ì ÿðû, äçå ¢ 30 - 40-õ ãàäàõ ì³íóëàãà ñòàãîääçÿ àäáûâàë³ñÿ ìàñàâûÿ ðàññðóÿëû. Ìåðàïðûåìñòâà àðãàí³çàâàëà Êàíñåðâàòóâ¢íà-Õðûñö³ÿíñêàé ïàðòûÿ ÁÍÔ. ßíî áûëî äàçâîëåíà Ìåíãàðâûêàíàì. Ëþäç³ ³øë³ ïàä áåë-÷ûðâîíàáåëûì³ ñöÿãàì³, ñöÿãàì³ ÊÕÏ-ÁÍÔ ç òðàíñïàðòíàì³ "Äçÿäû", "Ìàë³òâà çà Áåëàðóñü" ³ "Ìàë³òâà çà áåëàðóñê³ íàðîä". Ó Êîøûöê³ ÿð ïðûéøëî êàëÿ 50 ÷àëàâåê ñà ñöÿãàì³, çí³÷àì³, êâàòêàì³. Íàìåñí³ê ñòàðøûí³ Êàíñåðâàòóâ¢íà-Õðûñö³ÿíñêàé ïàðòû³ ÁÍÔ Þðàñü Áåëåíüê³, âûñòóïàþ÷û íà ì³òûíãó, ïàäêðýñë³¢ íåàáõîäíàìöü ïàìÿòàöü ïðûéçäó ïàñëÿ ïàðòûéíàãà ñõîäó, ÿê³ÿ äàáûâàë³ñÿ íà áåëàðóñêàé çÿìë³ ¢ ñòàë³íñê³ÿ ÷àñû.

- Êîæíû ãîä ìû ïðûõîäç³ì ñþäû, íÿãëåäçÿ÷û íà ëþáîå íàäâîð'å. Øòî á òàì íå àääûâàëàñÿ, ìû òóò. Ãýòà âåëü³ äîáðà. Ãýòà çíà÷ûöü, ìû æûâ¸ì. Æûâå íàøàÿ íàöûÿ. Âûõîäçÿöü ìàëàäûÿ ëþäç³. Áà÷û³ ñ¸íÿ ìàëåíüêóþ äçÿ¢÷ûíêó, ÿêàÿ ïðûéøëà ñþäû ç áàáóëÿé. ßíà ¢æî ¢ ñâà³ì óçðîñòå ðàçóìåå, øòî ïàìÿòü - ãýòà âåëü³ âàæíû ÷ûíí³ê ÷àëàâå÷àãà ³ñíàâàííÿ. Áî ÷àëàâåê, êàë³ ¸í íå ïàìÿòàå, êàë³ ¸í íå ïàâàæàå ïàïýðýäí³ÿ ïàêàëåíí³, - öÿæêà íàçâàöü ó ïî¢íûì ñýíñå òàêîãà ÷àëàâåêà ÷àëàâåêà. À íàöûÿ, ÿêàÿ çàáûâå, íå ìàå ïåðñïåêòû¢. ² òàìó òûÿ, õòî õî÷à çí³ø÷ûöü áåëàðóñêóþ íàöûþ, ðîáÿöü ñòà¢êó íà áÿñïàìÿöòâà. Íàì íåüãà çàáûâàöü àá íàøàé òðàã³÷íàé ã³ñòîðû³, - ïàâêðýñë³¢ Áåëåíüê³.

Íà ì³òûíãó çà÷ûòàë³ çâàðîò ë³äàðà ÊÕÏ-ÁÍÔ Çÿííà Ïàçíÿêà, ó ÿê³ì ¸í ðàñïàâå¸¢ à á ðàññòýëàõ ó Ëïøûöê³ì ÿðû³ ¢ ³íøûõ ìåñöàõ Áåëàðóñ³ ³ ¢âîãóëå à á ðýïðýñ³ÿõ, ÿê³ÿ íàíåñë³ âÿë³çà ðûíûÿ ñòðàòû áåëàðóñêàìó íàðîäó.

Ãåíàäçü Áàðáàðû÷, Áåëàðóñêàå Ðàäû¸ Ðàòûÿ.

80 ãàäî¢ ç äíÿ íàðàäæýííÿ Âàëÿíö³íà Ëóêøû

Âàëÿíö³í Àíòîíàâ³÷ ËÓÊØÀ (16 ë³ñòàïàäà 1937, Ïîëàöê - 2012) - áåëàðóñê³ ïàýò, ïóáë³öûñò, äðàìàòóðã.

Íàðàäç³¢ñÿ ¢ ñÿì'³ ñëóæáîâû¢öà. Ñêîí÷û¢ Ïîëàöê³ ëÿñíû òÿõí³êóì (1956) ³ Âûøýéøóþ ïàðòûéíóþ øêîëó ïðûêëàäí³êà. Ïðàöàâàë³ ñàêðýòàðîì ïàðòàðãàí³çàöûÿ Ïîëàöê³ ãàðàäñêàãà êàì³íòýðíà ¹ 16 "Íàôòàáóä". Ç 1961 ã. - ë³òíóïðàöîí¢í³ê ïîëàöêàé ãàçåòû "Ñöÿã êàì³í³çì", çàãàä÷ûê äääçåëà ì³æðà¸ííàé ãàçåòû "Ëåí³íñêàÿ ³ñêðà" (Ïîëàöê), êàðýñïàíäýíò Áåëàðóñêàãà ðàäû¸, çàãàä÷ûê äääçåëà ë³òàðàòóðû ³ ìàñòàöòâàçíàâñòâà "×ûðâîíàÿ çìåíà", ääêàçíûõ ñàêðàòàð øòîìåñÿ÷í³êà "Íà ýêðàíàõ Áåëàðóñ³", ç 1973 ã. - ñòàðøûí ðýäàêòàð, ç 1975 ãã. - ïàðòýëí³ú ðýäàêòàð Ãàëî¢íàéðýäàêòûð ë³òàðàòóðû ³ ìàñöàâàííÿ¢ á åëàðóñêàã³ñòîðû³, íå âåäàþ÷û, øòî ýíû ï³øóöü ê³ãó, âí ãýòà çáîðí³ê ë³ñòàâàííÿ¢ áåëàðóñ³, ç óëääíûì³ ñòðóêòóðàì³ (ì³í³ñò ýðñòâàì³, àáë-, ãàð- ³ ðàéâûêàíàì³, áàíêàì³, ñóäàì³, ïðàêóðàòóðàé äû ³íûì³ ³íñòàíöûÿ³), ÿê³ âûðàçíà ðàñêðûâàå ïæ³òûêó ¸íÿøíÿé óëäû ¢ äà÷ûíåí³ äà ìîâû, àáóêàöû³, âûáàð÷àé ñ³ñòýìû êðà³íû. Ê²³ãà âûäàçåíà çà ìÿæî, áí áåëàðóñê³ÿ âûäàåööâû ç ïðàñïöÿðîâàé ïàñòàâ³ë³ñÿ äà ÿå âûäàííÿ.

Çàïðàøàåì àçíà¸ì³ööà ç êí³ãàé, ç ÿå à¢òàðàì-ñêëäàäëüí³êàì, ç ÿå ãåðîÿì³ ³ àíòûãåðîÿì³.

Ñàêðàòàðûÿ ÒÁÌ.

Ë³òàðàòóðíóþ äçåéíàñöü ïà÷ûíàëàñÿ ïàñëÿ âàéíû. Ó 1956 ã. (äïóáë³êàâàíû âåðø ó "Â³öåáñê³ì ðàáî÷ûì"). Âûéøë³ êí³ãã³ âåðø¢ "Ãàðàäû íàðàäæàþöà ñ¸íÿ" (1964), "Àòâà" (1969), "Ñì³Îåäçü" (1973), "Áåëûÿ áåðàã³" (ïàýìà-õðî³êà, 1981), "Ðàäç³ìûÿ ïëÿìû" (âåðøû ³ ôåëüåòîíû, 1982), "Ñëÿäû ³ïàìÿö³" (âåðøû ³ ïàýìà, 1986), "Àãîíü ³ ïîïåë" (ëðàìàòû÷íûÿ ïàýìû, 1989), êí³æê³ âåðøà¢, êàçàê äëÿ äçÿöåé "Àðêåñòð" (1972), "Çÿë¸íàÿ áàëüí³öà" (1974), "Ëåòà - êðóãëû ãîä" (1978), "Êðûëàòû öýõ" (1982), "×àðî¢íû êàì³åíü" (1987).

Âûäà¢ êí³ãã³ ïóáë³õûñòû³ "Íàä ïëàòêàÿ ïðàôåñ³ÿ" (1966), "Ðàìàíòû³ øàñö³äçåñÿòûõ" (1967), "Äçåñÿöü äàðîã äà ÷àðî¢íàãà" (1970), "Ïîëàöê" (1973).

À¢òàð ï'åñ, ïàñòàæ¢åëíûõ íà òýàòðàëüíàé ñöÿíå, òýëåáà÷àíí³ ³ ðàäû¸, "²íòýãðàëü íà öýãëå" (1974), "Ìàÿ ðàäîÿ" (1975), "Ñâå êðûëû" (1976), "Ååöåð âåêó" (ïàâîïäëå àäíàéìåííàãà ðàìàíà ². Ãóðñêàãà, 1977), "Êàë³ âÿðòàþöà áóñêû" (1982), "Àñîëü" (ïàâîïäëå òâîðàà¢ À. Ãðûíà, 1984), "Ìàä øûôðàì "Çîðà÷êà" (1985), "×àðî¢íû êàìåíü" (1985).

Ïåðàêëà¢ ï'åñû Ñ. Ì³õàëêîâà "Äàðàã³ ðëîï÷ûê" (1986), Ì. Ðîø÷ûíà "Óñÿ íàäçåÿ" (1986), Å. Òàðàõî¢ñêàé "Êàçêà ïðà ßìåëþ" (1990). Íà ï³ñà¢ ë³áýòà Îñêðû "Áàðâîâû çîëàê" (ïàñòà¢ëåíà ¢ 1979).

Â³ê³ïåäûÿ.

70 ãàäî¢ Àíàòîëþ ßðìîëåíêó

Àíàòîëü ²âàíâ³÷ ßÐÌÎËÅÍÊÀ (íàðàäç³¢ñÿ 15 ë³ñòàïàäà 1947, Êàçÿòûí, Â³í³öêàÿ âîáëàñöü, ÓÑÑÐ) - áåëàðóñê³ ñïÿâàê (ë³ðû÷íû òýíàð), ìàñòàöòâàçíàâ÷ûíí³ ³ ðàäû¸, "²íòýãðàëü íà öýãëå" (1974), "Ìàÿ ðàäîÿ" (1975), "Ñâåå êðûëû" (1976), òàðà¢ (ß¢ãåíà Ãëåáàâà, ²ãàðà Ëó÷àíêà, Ì³êàëàÿ Ñàöóðû, Ýíóàðäà Õàíêà). Àä 1990 ã. æûâå ¢ Ìåíñêó.

Ó 1969-1971 ãàäàõ âûñòóï¢ ó ñêëàäçå Â²À "Ñóâåí³ð" (ðàçàì ç Àëýêñàíäðàì Ãðàäñêî³ ³ Àëýêñàíäðàì Áóéíîâû). Ó 1971-1973 ó ñêëàäçå Â²À "Ïåñí³ íää Ñîæà". Àä 1974 ìàñòàö⁄ê³ ê³ðà¢í³ê ãóðòà "Ñÿáû". Ó 1976 ñêîí÷û¢ Ãîìåëüñêóþ ìóçû÷íóþ âó÷ýëüíþ. Âàëîäàå áàãàòûì íà òýíàðàëüíûÿ âôàðáîòýôîíû ÿðêàÿ ³íûâ³áóàëüíàñöü, ñöÿí³÷íàÿ ïðûâàáíàñöü. Ïåðøûì âûêàíàííÿì õðàêòýðíûÿ ÿðêàÿ ³íûâ³áóàëüíàñöü ñòàëà ñïåêòàêëü "Ïàïðàøíå âûêàíà¢ ïåñí³ ïà ³ñòîðûÿ ïðàôåñ³ÿ" (1966), "Ðàìàíòû³ øàñö³äçåñÿòûõ" (1967), "Äçåñÿöü äàðîã äà ÷àðî¢íàãà" (1970), "Ïîëàöê" (1973).

Àíàòîëü ²âàíâ³÷ ßÐÌÎËÅÍÊÀ (íàðàäç³¢ñÿ 15 ë³ñòàïàäà 1947, Êàçÿòûí, Â³í³öêàÿ âîáëàñöü, ÓÑÑÐ) - áåëàðóñê³ ñïÿâàê (ë³ðû÷íû òýíàð), ìàñòàöòâàçíàâ÷ûíí³ ³ ðàäû¸, "²íòýãðàëü íà öýãëå" (1974), "Ìàÿ ðàäîÿ" (1975), "Ñâåå êðûëû" (1976), òàðà¢ (ß¢ãåíà Ãëåáàâà, ²ãàðà Ëó÷àíêà, Ì³êàëàÿ Ñàöóðû, Ýíóàðäà Õàíêà). Àä 1990 ã. æûâå ¢ Ìåíñêó.

Ó 1969-1971 ãàäàõ âûñòóï¢ ó ñêëàäçå Â²À "Ñóâåí³ð" (ðàçàì ç Àëýêñàíäðàì Ãðàäñêî³ ³ Àëýêñàíäðàì Áóéíîâû). Ó 1971-1973 ó ñêëàäçå Â²À "Ïåñí³ íää Ñîæà". Àä 1974 ìàñòàö⁄ê³ ê³ðà¢í³ê ãóðòà "Ñÿáû". Ó 1976 ñêîí÷û¢ Ãîìåëüñêóþ ìóçû÷íóþ âó÷ýëüíþ. Âàëîäàå áàãàòûì íà òýíàðàëüíûÿ âôàðáîòýôîíû ÿðêàÿ ³íûâ³áóàëüíàñöü, ñöÿí³÷íàÿ ïðûâàáíàñöü. Ïåðøûì âûêàíàííÿì õðàêòýðíûÿ ÿðêàÿ ³íûâ³áóàëüíàñöü ñòàëà ñïåêòàêëü "Ïàïðàøíå âûêàíà¢ ïåñí³ ïà ³ñòîðûÿ ïðàôåñ³ÿ" (1966), "Ðàìàíòû³ øàñö³äçåñÿòûõ" (1967), "Äçåñÿöü äàðîã äà ÷àðî¢íàãà" (1970), "Ïîëàöê" (1973).

ßê æûâåööà áåëàðóñó ¢ Áåëàðóñ³

21 ë³ñòàïàäà¢ ñÿæç³áå ÒÁÌ (âóë. Ðóìÿíöàâà, 13) àääóçåööà ïðýçåíòàöûÿ êí³ãã³ Ì³õàíÿ Áóëàâàöêàãà "Áåëàðóñ ó Áåëàðóñ³. Æûöüâ³ ïðà ìîâó ³ ìàðàëüíàñöü".

Ïà÷àòàê: 17-30.

Êí³ãó ï³ñàë³ áíëüø çà ñòî àñîáà¢, ãåäýò ³ àíòûãåðîÿ ñ¸íÿøíÿé á åëàðóñêàãã³ñòîðû³, íå âåäàþ÷û, øòî ÿíû ï³øóöü êí³ãó, áí ãýòà çáîðí³ê ë³ñòàâàííÿ¢ áåëàðóñ³, ç óëääíûì³ ñòðóêòóðàì³ (ì³í³ñò ýðñòâàì³, àáë-, ãàð- ³ ðàéâûêàíàì³, áàíêàì³, ñóäàì³, ïðàêóðàòóðàé äû ³íûì³ ³íñòàíöûÿ³), ÿê³ âûðàçíà ðàñêðûâàå ïæ³òûêó ¸íÿøíÿé óëäû ¢ äà÷ûíåí³ äà ìîâû, àáóêàöû³, âûáàð÷àé ñ³ñòýìû êðà³íû. Êí³ãà âûäàçåíà çà ìÿæî, áí áåëàðóñê³ÿ âûäàåööâû ç ïðàñïöÿðîâàé ïàñòàâ³ë³ñÿ äà ÿå âûäàííÿ.

Çàïðàøàåì àçíà¸ì³ööà ç êí³ãàé, ç ÿå à¢òàðàì-ñêëäàäëüí³êàì, ç ÿå ãåðîÿì³ ³ àíòûãåðîÿì³.

Ñàêðàòàðûÿ ÒÁÌ.

Çãîäíà ç ðàøýííåì Ë³äñêàãà ðàéâûêàíêàì àä 02.10.2017 ã. ¹ 1012 Ë³äñê³ì ÃÓÏ ÆÊà ääêðûòû äàáðà÷íûíû ðàõóíàê ¹ ÂY62ÀÊÂÂÇ13200000024642000000 ó ô³ë³ÿëå ÀÑÁ "Áåëàðóñáàíê" êîä áàíêà ÀÊÂÂÂY2Õ äëÿ ïåðàë³÷ýííÿ äàáðàçåéíûõ (ñïîíñàðñê³õ) àõâÿðàâàííÿ¢ íà ñòâàðýííå ïîì³ê ç çàñíàâàëüí³êó ãîðàäà Ë³äû âÿë³êàìó êíÿçþ Ãåäûì³íó.

11 ë³ñòàïàäà 2017 ãîäà ¢ Ë³äçå ¢æî ïðàéøî¢ ñóáîò³ê, ñðîäê³ äà ÿêîãà ïîéäóöü íà áóäà¢í³öòâà ïîì³êà.

pawet.net

¹ 46 (1353) 15 Ë²ÑÒÀÏÀÄÀ 2017 ã. Наша слова

"Çàäà÷à íàöûÿíàëüíàé ýë³òû: àêòûâ³çàâàöü íàöûÿòâîð÷ûÿ ïðàöýñû"

6 ë³ñòàïàäà ¢ Ìåíñêó àäáûëàñÿ êàíôåðýíöûÿ "Áåëàðóñêàÿ íàöûÿíàëüíàÿ ³äýÿ ¢ å¢ðàïåñê³ì êàíòýñòû" çóäçåëàì âÿäîì ûõ ï³ñüìåí³êà¢, ã³ñòîðûêà³ áàãàòàãëîâàê.

Àíàòîëü Àñòàïåêà ¢çãàäàў, øòî ïåðøàÿ ïàðòûÿíàÿ êàíôåðýíöûÿ ïðàõîäç³ëà ¢ 1999 ãîäçå¢ Àäðîäí³. Çòûõ·àñîê ñòàë òðàäûöûéíûì³ êàíâåíöûÿé ä³ÿëåãàòàâ¢³ íàáûëî¢öà¢, ó ïîì³íêàõ êóëüòóðû, ó äçåéíàñò³ Ïðàâàñëà¢íàé³ãðýêà-êàòàë³öêàé öàðêâû, Êàòàë³öêàãà êàñö¸ëà ³ íàì³ãàííÿõ àéòî¢çàñíàëüíàé³êà¢ ÁÍÐ - ïðà äýòà äûñêóòàâàë³ Àëåíà Àí³ñ³ì, Ïàâåë Ñâÿðûíåö, Ëåàí³ä Ëû÷, Ï¸òð Óäâêî¢ñê³, Àëãà Êðà¢öî¢, Àëýêñåé ßíóêåâ³÷, Àíàòîëü Òàðàñ³ç³íøûÿ. Âàæíûì òýç³ñàì, ïðàáó÷à¢øûì íà êàíôåðýíöû³, áûëî ïðûçâó³ áóäàâàíàé íàðîäíàé äûñêóñ³³ Ìàëàäçå÷íà 1917 ïà 1991 ãîä, ³ âûïðàöî¢êà íîâàãà íàöûÿíàëüíàãà ïðàåêòó.

Àíàòîëü Àñòàïåêà ¢çãàäàў, øòî ïåðøàÿ ïàðòûÿíàÿ êàíôåðýíöûÿ ïðàõîäç³ëà ¢ 1999 ãîäçå¢ Àäðîäí³. Çòûõ·àñîê ñòàë òðàäûöûéíûì³ êàíâåíöûÿé ä³ÿëåãàòàâ¢³ íàáûëî¢öà¢, ó ïîì³íêàõ êóëüòóðû, ó äçåéíàñò³ Ïðàâàñëà¢íàé³ãðýêà-êàòàë³öêàé öàðêâû, Êàòàë³öêàãà êàñö¸ëà ³ íàì³ãàííÿõ àéòî¢çàñíàëüíàé³êà¢ ÁÍÐ - ïðà äûñêóñ³³ Ìàëàäçå÷íà 1917 ïà 1991 ãîä, ³ âûïðàöî¢êà íîâàãà íàöûÿíàëüíàãà ïðàåêòó. Ïðûñóòíû÷àëûñÿ ïàñëà¢íèêó ïàðòûÿíàëüíàé êàíôåðýíöûÿ ³ äûñêóñ³³ ïà ïàñòàíîâå ïàñëàíöà

Ïàâåë Ñöÿöêî

Ïðîçâ³ø÷û Áåëàðóñ³

Новая серыя

(Працяг. Пачатак у папярэдніх нумарах.)

703. **Ëàïåõà** (Àëåã) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *лапеха* 'ç âÿë³ê³ì³ ëàïàì³' (ïðà ÿë³íó, æûâûõ ³ñòîò, ó òûì ë³êó ³ ÷àëàâåêà). Ãë. **Ëóïåõà**.

704. **Ëàïêî¢ñêàÿ** (Àë¸íà) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì *-оўская* àä òàïîí³ìà *Лапкі* ³ çíà÷ýííåì 'æûõàðêà ìÿñö³íû, íàçâàíàé óòâàðàëüíûì ñëîâàì': *Лапкоўская*.

705. **Ëàï÷ûíñê³** (Ëåàí³ä) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì *-ынскі / -скі* àä òàïîí³ìà *Лапкі / Лапчыны* ³ çíà÷ýííåì 'íàðîäæ³íåö, æûõàð íàçâàíàé ìÿñö³âàñö³, ïàñåë³ø÷à': *Лапч-ынскі, Лапчын-скі*. ÔÏ: *лапа* ('ñòóïíÿ àáî ¢ñÿ íàãà ¢ æûâ¸ë, à òàêñàìà (ðàç.) ïðà ðóêó àáî íàãó ÷àëàâåêà'; 'äàë³íà õâîéíàãà äðýâà; ÷àñòêà ³íñòðóìåíòà') - *Лапа* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) *Лапка* ³ *Лапчына* - (âûòâîðíûÿ íàéìåíí³ ïðàäìåòà¢ ³ ñåìàíòû÷íûÿ âûòâîðû àñîáû) - *Лапкі, Лапчыны* (òàïîí³ìû) - *Лапчынскі*.

706. **Ëà¢öýâ³÷** (Óëàäç³ì³ð) - âûòâîð ç ñóô³êñàì áàöüêàéìåííÿ *-эвіч* àä àíòðàïîí³ìà *Лавец* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Лаўц-эвіч.* (<*Лавецэвіч*). ÔÏ: *лавец* ('òîé, õòî çàéìàåööà ëî¢ëÿé ðûáû, çâåðà ÿê ïðîìûñëàì') - *Лавец* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Лаўцэвіч*.

707. **Ëàõìàíåíêà** (Ëåàí³ä) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì *-енка* àä àíòðàïîí³ìà *Лахман* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Лахман-енка*. ÔÏ: *лахман* / ìí. *лахманы* 'ñòàðîå ïàíîøàíàå àáî ïàäðàíàå àäçåííå, ðûçç¸; àíó÷û') - *Лахман* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Лахманенка*.

708. **Ëàøêî¢ñê³** (ß¢ãåí) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì *-оўскі/-скі* àä òàïîí³ìà *Лашакі / Лашкаўка* ³ çíàÿííåì 'íàðîäæ³íåö, æûõàð íàçâàíàé ìÿñö³âàñö³, ïàñåë³ø÷à': *Лашк-оўскі, Лашкоў-скі.*

709. **Ëåâàíäî¢ñêàÿ** (Ãàííà) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì *-оўская* àä òàïîí³ìà *Леванда* ³ çíà÷ýííåì 'íàðîäæ³íêà, æûõàðêà íàçâàíàé ìÿñö³âàñö³, ïàñåë³ø÷à': *Леванд-оўская*.

710. **Ëå¢øóíî¢** (Àëåñü) - âûòâîð ç ñóô³êñàì *-оў* àä àíòðàïîí³ìà *Ляўшун* ç ñåìàíòûêàé 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Ляўшун-оў - Леўшуноў*. ÔÏ: *ляўша* ('òîé, õòî âàëîäàå ëåâàé ðóêîé ëåïø, ÷ûì ïðàâàé') - *ляўшун* ('òîå, øòî ³ ëÿ¢øà') - *Ляўшун* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Леўшуноў*.

711. **Ë³íêåâ³÷** (Àëåñü) - âûòâîð ç ñóô³êñàì *-евіч* àä àíòðàïîí³ìà *Лінка (Лінко)* ç ñåìàíòûêàé 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Лінк-евіч*. ÔÏ: *Лін* (³ìÿ < ãðý÷. *linos* 'æóðáîòíàÿ ïåñíÿ') - *Лінко - Лінкевіч*.

712. **Ë³ñêîâ³÷** (Â³êòàð) - âûòâîð ç àêöýíòàâàíûì ñóô³êñàì áàöüêàéìåííÿ *-овіч* àä àíòðàïîí³ìà *Лісок* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Ліск-овіч*. ÔÏ: ë³ñ ('ñàìåö ë³ñû') - *лісок* (ïàìÿí.-ëàñê. ôîðìà) - *Лісок* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Лісковіч*.

713. **Ë³ñî¢ñê³** (Ýäóàðä) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì *-скі* àä òàïîí³ìà *Лісаўка* ³ çíà÷ýííåì 'íàðîäæ³íåö, æûõàð íàçâàíàãà ïàñåë³ø÷à': *Лісаў(к)скі - Лісîўскі*. Àáî ÿê øëÿõåòíàå àä *Ліс - Ліс-оўскі.*

714. **Ë³ñòàïàä** (Ì³êàëàé) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *лістапад* 'àäç³íööàòû ìåñÿö êàëÿíäàðíàãà ãîäà', 'àïàäàííå ë³ñöÿ âîñåííþ' ('ó ö¸ïëûõ êðà³íàõ - ïåðàä íàñòóïëåííåì çàñóõ³'); '÷àñ ãóòàãà àïàäàííÿ'.

715. **Ë³òâ³í¸íàê** (Ñâÿòëàíà) - âûòâîð ç ñóô³êñàì *-ёнак* àä àíòðàïîí³ìà *Літвін* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Літвін-ёнак*. ÔÏ: *літвін* (ñò. áåë. 'ë³òîâåö, æûõàð Ë³òâû') - *Літвін* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Літвінёнак*.

716. **Ë³òâ³íÿí÷óê** (Áàðûñ) - âûòâîð ç ñóô³êñàì *-ук* àä àíòðàïîí³ìà *Літвіненка* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Літвінянч(к/ч)-ук*. ÔÏ: *Літвін* ('æûõàð Âÿë³êàãà Êíÿñòâà Ë³òî¢ñêàãà') - *Літвін* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Літвіненка* ('íàø÷àäàê *Літвіна*, ôàðìàíò *-енка*') - *Літвінянчук*.

717. **Ë³õàöýâ³÷** (Àíàòîëü) - âûòâîð ç àêöýíòàâàíûì ñóô³êñàì *-эвіч* àä àíòðàïîí³ìà *Ліхач* ç ñåìàíòûêàé 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû':*Ліхачэвіч* - *Ліхацэвіч* (âûí³ê äûñ³ì³ëÿöû³: *чч - цч*). ÔÏ: *ліхач* ('ðàì³çí³ê ç ôðàíòàâàòûì ýê³ïàæàì íà äîáðûì êàí³ (óñò.)', à òàêñàìà 'øàô¸ð, ÿê³ ãðýáóå ïðàâ³ëàì³ áÿñïåê³ ÿçäû') - *Ліхач* (ìÿíóøêà, ïàçíåé ïðîçâ³ø÷à) - *Ліхачэвіч - Ліхацэвіч*.

718. **Ë³õîòà** (Ëþäì³ëà) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *ліхота* 'òîå, øòî ³ *ліха*' (ë³õàñöü) - íÿø÷àñöå, áÿäà; ó ôàëüêëîðû: 'íÿ÷ûñòàÿ ñ³ëà, ÷îðò', - óòâàðýííå: *ліх-ота*.

719. **Ë³õòàðîâ³÷** (Ãåîðã³é) - âûòâîð ç ñóô³êñàì áàöüêàéìåííÿ *-овіч* àä àíòðàïîí³ìà *Ліхтар* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Ліхтаровіч*. ÔÏ: *ліхтар* ('àñâÿòëÿëüíû ïðûáîð ç êðûí³öàé ñâÿòëà ¢ âûãëÿäçå øêëÿíîãà øàðà àáî ôóòàðàëà ñà øêëÿíûì³ ñöåíêàì³', 'øêëÿíû ïðà¸ì ó äàõó, à òàêñàìà çàøêë¸íû âûñòóï ó áóäûíêó') - *Ліхтар* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Ліхтаровіч*.

720. **Ë³÷ý¢ñê³** (Ïàâåë) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì *-эўскі* àä òàïîí³ìà *Лічкі* ³ çíà÷ýííåì 'íàðîäæ³íåö, æûõàð íàçâàíàé ìÿñö³âàñö³, ïàñåë³ø÷à':*Ліч-эўскі*. ÔÏ: *ліцо* (áåë. ðýã. ³ ðóñ. 'òâàð', 'àñîáà') - *Ліцо* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Лічкі* (ìí. ë. àä *Ліцо*) - *Ліч(к)-эўскі.*

721. **Ëîáàçåâà** (Àë¸íà) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì *-ева* àä àíòðàïîí³ìà *Лобазь* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Лобазева*. ÔÏ: *лобаз / лàбозь* 'ïàäë³çà, ïàäàõë³ì, áàìáóø÷ûê' (Ôàñìåð) - *Лобазь* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Лобазева*.

722. **Ëîáà÷** (Ìàðûÿ) - ñåìàíòû÷íû àêöýíòàâàíû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *лабач* 'ëàáàñòû, ç âÿë³ê³ì ³ëáîì' (áàðàí, ³íøàÿ æûâåëà ³ñòîòà), à òàêñàìà 'ïðà ÷àëàâåêà ç âûñîê³ì ïàêàòûì ³ëáîì', íàðìàò. *лабач*, ôîðìà *Лобач* äëÿ àáìåæàâàííÿ àä àïåëÿòûâà. Ó ðóñêàé ìîâå ÿãî ýêâ³âàëåíò *лобан* (ÁÐÑ - 88: *лабàч-чà*, ì. ïðîñò. (áîëüøåëîáûé) *лобàн*).

723. **Ëîçêà** (Ñöÿïàí) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *лозка* - ïàì.-ëàñê. àä *лаза* 'êóñòû íåêàòîðûõ ïàðîä âÿðáû, â³íàãðàäàó', à òàêñàìà 'äî¢ãàå ãíóòêàå ãàëë¸ íåêàòîðûõ õìûçíÿêî¢'.

724. **Ëóáíå¢ñêàÿ** (Íàòàëëÿ) - äðóãàñíàÿ ôîðìà, ïåðøàñíàÿ *Лубянеўская* - âûòâîð ç ôàðìàíòàì *-еўская* àä òàïîí³ìà *Лубянка* ³ çíà÷ýííåì 'íàðîäæ³íêà, æûõàðêà íàçâàíàé ìÿñö³âàñö³, ïàñåë³ø÷à': *Лубян(к)-еўская*. ÔÏ: *луб* ('âàëàêí³ñòàÿ òêàíêà ðàñë³í, ïëàñò, êàâàëàê êàðû ë³ïû, âÿçà ³ ³íøûõ ë³ñòàâûõ äðý¢ ðàçàì ç âàëàê³ñòàé óíóòðàíàé ÷àñòêàé') - *лубянка* ('ðó÷íû êîðàá ç äóáó, áÿðîñòû äëÿ çàõî¢âàííÿ, ïåðàíîñó, ïàêàâàííÿ ÷àãî-íåáóäçü') - *Лубянка* (òàïîí³ì) - *Лубянеўская - Лубнеўская.*

725. **Ëóãàâåö** (Ëþäì³ëà) - âûòâîð ç ñóô³êñàì *-ец* àä àíòðàïîí³ìà *Лугàвы* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Лугав-ец*. ÔÏ: *луг* ('ñåíàæàöü, ïåðàâàæíà çàë³¢íàÿ', à òàêñàìà 'ø÷îëàê' (äëÿ ìûööÿ)) - *лугавы* ('ÿê³ àäíîñ³ööà äà ëóãó'; 'ÿê³ ðàñöå, æûâå íà ëóçå', 'ðàçìåø÷àíû íà ëóçå') - *Лугавы* ('ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à') - *Лугавец*. Àáî âûòâîð ç ñóô³êñàì *-авец* àä òàïîí³ìà *Лугі* ³ çíà÷ýííåì 'íàðîäæ³íåö, æûõàð íàçâàíàé ìÿñö³âàñö³, ïàñåë³ø÷à':*Луг-авец*.

726. **Ëóê'ÿí÷ûê** (Ì³õà³ë) - âûòâîð ç ñóô³êñàì *-чык* àä àíòðàïîí³ìà *Лук'ян* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû':*Лук'янчык*. ÔÏ: *Лук'ян* (³ìÿ <ëàö. *Lucianus* 'ñûí Ëóê³') - *Лук'ян* (ïðàçâàííå, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Лук'янчык*. Àáî ÿê ïàìÿíø.-ëàñê. àä *Лук'ян*.

727. **Ëóêàøûí** (Ô¸äàð) - âûòâîð ç ïðûíàëåæíûì ñóô³êñàì *-ын (-ін)* àä àíòðàïîí³ìà *Лукаш* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Лукаш-ын*. ÔÏ: *Лукаш* (³ìÿ <ëàö. *Lukas - Lux* 'ñâÿòëî') - ñó÷àñíûÿ à¢òàðûòýòíûÿ ñëî¢í³ê³ ïàäàþöü ÿê ðà¢íàïðà¢íûÿ ³ì¸íû *Лука* ³ *Лукаш* - *Лукаш* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Лукашын*.

728. **Ëóêî¢ñêàÿ** (Àëåñÿ) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì *-оў-ская* àä òàïîí³ìà *Лука / Лукоўка* ³ çíà÷ýííåì 'æûõàðêà íàçâàíàé ìÿñö³íû': *Лук-оўская, Лукоў(к)-ская*.

729. **Ëóí¸âà** (Ëþáî¢) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì *-ёва* àä àíòðàïîí³ìà *Лунь* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Лун-ёва*. ÔÏ: *лунь* ('äðàïåæíàÿ ïòóøêà ñÿìåéñòâà ÿñòðàá³íûõ ç øàðààâàòà-áåëûì àïÿðýííåì ó äàðîñëûõ ñàìö¢; ìûøàëî¢') - *Лунь* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Лунёва*.

730. **Ëóïåõà** (²ãàð) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *лупеха* 'ëóïàòûÿ' (ïðà àñîáó, æûâ¸ë³íó); ñòðóêòóðà: *луп-еха*; ïàðà¢í. *лысая - лысеха*.

731. **Ëóöêåâ³÷** (²âàí) - âûòâîð ç ñóô³êñàì *-евіч* àä àíòðàïîí³ìà *Луцка* ³ ñåìàíòûêàé 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Луцк-евіч*. ÔÏ: *Лук'ян* (³ìÿ < ëàö. *Lucianus* 'ñûí Ëóê³') - *Луц* (1539) - *Луцка - Луцкевіч*.

732. **Ëóöê³** (Àíäðýé) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì *-скі* àä òàïîí³ìà *Лука* ³ çíà÷ýííåì 'æûõàð íàçâàíàé ìÿñö³âàñö³': *Лук-скі - Луцкі*. ÔÏ: *лукà* ('äóãàïàäîáíû ïàâàðîò ðàê³, à òàêñàìà ìûñ, ÿê³ àáã³íàåööà ðàêîé; ëóêàâ³íà') - *Лука* (òàïîí³ì) - *Луцкі*.

733. **Ëóöýâ³÷ý¢ñê³** (Ãàáðûåëü) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì *-эўскі* àä òàïîí³ìà *Луцэвічы* ³ çíà÷ýííåì 'íàðîäæ³íåö, æûõàð íàçâàíàé ìÿñö³âàñö³, ïàñåë³ø÷à': *Луцэвіч-эўскі*. ÔÏ: *Лука* (³ìÿ <ëàö. *Lukas-lux* 'ñâÿòëî') - *Лука* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Луцэвіч* (áàöüêàéìåííå àä *Лука*, ôàðìàíò *-евіч*, ÷àðã. *к/ц*) - *Луцэвічы* (òàïîí³ì) - *Луцэвічэўскі*.

734. **Ëóöýíêà** (Áàðûñ) - âûòâîð ç àêöýíòàâàíûì ôàðìàíòàì *-энка* àä àíòðàïîí³ìà *Лука* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Луц(к/ц)энка*. ÔÏ: *Лука* (³ìÿ àä ëàö. *Lukas - Lux* 'ñâÿòëî') - *Лука* (ïðîçâ³ø÷à) *Луц (к/ц) -энка*.

735. **Ëóø÷ûê** (Ëþöûíà) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *лушчык* 'ðàñêîëàòû ïðóò (äëÿ ïëÿöåííÿ êàøî¢)', à òàêñàìà 'ñïåëû àðýõ' (*лушчанец*) (- óòâàðýííå àä *лушчыць*) (ÑÁÃ ÏÇÁ).

736. **Ëûñóõà** (Ìàðûÿ) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *лысуха*, ÿê³ ìàå äâà çíà÷ýíí³: 1) 'âàäàïëà¢íàÿ ïòóøêà ç øàðààâàòà - ÷îðíûì àïÿðýííåì ³ ãîëûì ÿðêà-áåëûì ó÷àñòêàì ñêóðû íà ëîáå'; 2) 'ç áåëàé ïëÿìàé íà ëîáå' (ïðà êàðîâó; öÿëÿ ³ ³íø.), óòâàðýííå àä *лысы*, ôàðìàíò *-уха*.

737. **Ëû÷àê** (Àíòîí) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *лычак* 'âÿðî¢êà ç ëûêà' (Ïàäðó÷íû ã³ñòàðû÷íû ñëî¢í³ê ñóáñòàíòû¢íàé ëåêñ³ê³).

738. **Ëþòêåâ³÷** (Êàíñòàíö³í) - âûòâîð ç ñóô³êñàì áàöüêàéìåííÿ *-евіч* àä àíòðàïîí³ìà *Лютко* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Люткевіч*. ÔÏ: *люты* ('çëû, áÿçë³òàñíû', 'âåëüì³ ìîöíû ¢ ñâà³ì ïðàÿ¢ëåíí³, íåâûêàçíà öÿæê³') - *лютко* ('ïðà ëþòàãà ÷àëàâåêà') - *Лютко* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Люткевіч*.

739. **Ëþòêî¢ñêàÿ** (Ãàë³íà) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì *-оўская/-ская* àä òàïîí³ìà *Люткі / Люткова* ³ çíà÷ýííåì 'íàðîäæ³íêà, æûõàðêà íàçâàíàé ìÿñö³âàñö³, ïàñåë³ø÷à': *Лютк-оўская, Люткоў-ская*.

740. **Ëþö³ê** (Äàíóòà) - âûòâîð ç ñóô³êñàì *-ік* àä àíòðàïîí³ìà *Люты* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Люц-ік*. ÔÏ: *люты* ('çëû, êðûâàæàäíû (ïðà æûâ¸ë)', 'æîðñòê³, áÿçë³òàñíû' (ïðà ÷àëàâåêà, ÿãî ñòàí); 'äðóã³ ìåñÿö êàëÿíäàðà') - *Люты* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Люцік*. Àáî ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä áàòàí. *люцік* ('êàçÿëåö, êóðàñëåï').

741. **Ëÿâîí÷àíêàâà** (Àë¸íà) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì *-ава* àä àíòðàïîí³ìà *Лявончанка* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê (äà÷êà) íàçâàíàé àñîáû': *Лявончанк-ава*. ÔÏ: *Лявон* (³ìÿ <ãðý÷. *Leon* 'ëå¢', ëàö. *Leo, Leonis*) - *Лявонка* (ïàìÿí.-ëàñê. ôîðìà, ôàðìàíò *-ка*) - *Лявонка* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Лявончанка* ('íàø÷àäàê *Лявонка*', ôàðìàíò *-анка*) - *Лявончанкаў*.

742. **Ëÿã÷ûëà¢** (Êóçüìà) - âûòâîð ç ñóô³êñàì ïðûíàëåæíàñö³ *-аў* àä àíòðàïîí³ìà *Лягчыла* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Лягчылаў*. ÔÏ: *лягчыць* ('ïàêåëàäàöü, êàñòðûðàâàöü') - *лягчыла* ('ïàêåëàäí³ê') - *Лягчыла* (ìÿíóøêà, ïàçíåé ïðîçâ³ø÷à) - *Лягчылаў*.

743. **Ëÿäçÿí** (Äçÿí³ñ) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *лядзян* 'ë¸ä, çàì¸ðçëàå ðý÷ûâà' (Äàëü); ïàðà¢í.: *лядзяны - ледзяны - лёд*.

744. **Ëÿæíåâ³÷** (²âàí) - âûòâîð ç àêöýíòàâàíûì ñóô³êñàì áàöüêàéìåííÿ *-евіч* àä àíòðàïîí³ìà *Лежань* ³ ñåìàíòûêàé 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Лежань* (Ð. *Лежня*) - *Ляжневіч*. ÔÏ: *лежань* ('÷àëàâåê, ÿê³ ëþá³öü äî¢ãà ñïàöü, ëÿæàöü; ëîäàð; ëåæàáîê') - *Лежань* (ìÿíóøêà, ïàçíåé ïðîçâ³ø÷à) - *Ляжневіч*.

745. **Ëÿéêî** (Òàìàðà) - çûíà÷àíàÿ ôîðìà àä *Лейка* (ç àêöýíòàâàííåì íà àïîøí³ì ñêëàäçå), ÿêîå àä àïåëÿòûâà *лейка* 'ïðûñòàñàâàííå ¢ âûãëÿäçå êîíóñà ç âóçêàé òðóáêàé äëÿ ïåðàë³âàííÿ ³ ô³ëüòðàâàííÿ âàäû', à òàêñàìà 'ïàñóäç³íà äëÿ ïàë³âàííÿ ðàñë³í ó âûãëÿäçå âÿäðà ç òðóáêàé'.

746. **Ëÿêîâ³÷** (Ì³õàñü) - âûòâîð ç ñóô³êñàì áàöüêàéìåííÿ *-овіч* àä àíòðàïîí³ìà *Ляк* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Ляк-овіч*. ÔÏ: *ляк* ('ãàðø÷îê ç âóçê³ì ãîðëàì äëÿ âàäû' à òàêñàìà 'ðàñîë ç ñåëÿäöî¢'; 'ë¸ê, õàëîäíàå çðûáû' (ÑÍÌÇ)) - *Ляк* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Ляковіч*.

747. **Ëÿëåâ³÷** (Àííà) - âûòâîð ç àêöýíòàâàíûì ñóô³êñàì *-евіч* àä àíòðàïîí³ìà *Ляля* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê (äà÷êà) íàçâàíàé àñîáû': *Лÿлевіч - Лялåвіч*. ÔÏ: *ляля* ('ñïåø÷àíàÿ äçÿ¢÷ûíà') - *Лÿля* (ïðàçâàííå, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Лялåвіч*. Àáî àä ³ìÿ *Лёля* (âàðûÿíò ³ìÿ *Алена* ç ìîâû ãðýêà¢ 'ñîíå÷íàÿ', 'ç³õàöåííå', 'áëÿñê') *-евіч*; *Лёля - Лёлявіч - Лялевіч*.

748. **Ëÿíäàðûê** (Çÿíîí) - âûòâîð ç ñóô³êñàì *-ык* àä àíòðàïîí³ìà *Ляндар* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Ляндар-ык*. ÔÏ: *ляндар* (ñàñ.) 'ãàñïàäàð, óëàäàëüí³ê êàð÷ìû' - *Ляндар* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Ляндарык*.

749. **Ëÿíêåâ³÷** (Àíäðýé) - âûòâîð ç ñóô³êñàì áàöüêàéìåííÿ *-евіч* àä àíòðàïîí³ìà *Лянко* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû':*Лянк-евіч*. ÔÏ: *Леанід* (³ìÿ, ç ìîâû ãðýêà¢ 'â³ä ëüâà') - *Лянко* (íàðîäíà-ãóòàð. ýêñïðýñ. ôîðìà) - *Лянко* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Лянкевіч*.

750. **Ëÿñóí** (Ñâÿòëàíà) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *лясун* 'ëÿñíû äóõ, ÷àëàâåêàïàäîáíàÿ êàçà÷íàÿ ³ñòîòà, ÿêàÿ æûâå ¢ ëåñå' (ì³ôàëîã³ÿ).

751. **Ëÿòóí** (Àíäðýé) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *лятун*, ÿê³ ìàå íåêàëüê³ çíà÷ýííÿ¢: 1) 'òîé, õòî ëÿòàå, äîáðà ñêà÷à'; 2) ñàñòàð. 'ë¸ò÷ûê'; 3) 'òîé, õòî ÷àñòêà ìÿíÿå ìåñöà ïðàöû ¢ ñóâÿç³ ç àñàá³ñòàé âûãàäàé'.

752. **Ëÿ¢êî¢ñêàÿ** (Íàòàëëÿ) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì *-оўская* àä òàïîí³ìà *Ляўкі* ³ çíà÷ýííåì 'íàðîäæ³íêà, æûõàðêà íàçâàíàé ìÿñö³âàñö³, ïàñåë³ø÷à': *Ляўк-оўская*.

753. **Ëÿøýíêà** (²ãàð) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì *-энка* àä àíòðàïîí³ìà *Лях* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Ляш(х/ш)-энка*. ÔÏ: *лях* (ðýã. 'ïàëÿê') - *Лях* (ìÿíóøêà, ïàçíåé ïðîçâ³ø÷à) - *Ляшэнка*.

754. **Ìàã³ëüí³öê³** (²ãàð) - âûòâîð ç ôàðìàíòàì *-іцкі* àä òàïîí³ìà *Магільнае* ³ çíà÷ýííåì 'íàðîäæ³íåö, æûõàð íàçâàíàãà ïàñåë³ø÷à': *Магільн-іцкі.*

755. **Ìàæäæýð** (Êàöÿðûíà) - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *мажджýр* 'ìåòàë³÷íû òà¢êà÷'.

756. **Ìàæýéêà** (Àíòàí³íà) - ôîðìà êàíàí³÷íàãà ³ìÿ *Майсей* (ñò.-ÿ¢ð. *Mose* - `ÿ¢ð. çàêàíàäà¢öà`, âàðûÿíò *Масейка*) íàáûëà ðîëþ ïðîçâ³ø÷à: *Можейко* (ç 1540 ã.) àáî àä áàëöêàãà *mazas (мажас) - малы*. *Мажэйка* íàø÷àäàê *Мажаса* öåðàç ôàðìàíò *-ка*.

757. **Ìàçãî** (¡ëàäç³ì³ð) - äðóãàñíàÿ ôîðìà, ïåðøàñíàÿ *Мозаг* - ñåìàíòû÷íû âûòâîð àä àïåëÿòûâà *мîзаг* (*-мозг*), äçå çáåã çû÷íûõ ó ô³íàë³ ñëîâà ïàäçÿëÿåööà ãàëîñíûì; ÿê *літар* (*-літр*), *метар* ³ ïàä. ó òûì ë³êó ³ ¢ àíòðàïîí³ìàõ *Аляксандар*. Ôîðìó *мîзаг* (*мîзак*) áà÷ûì ó òýêñòàõ ßêóáà Êîëàñà. Ôîðìû *Мозаг - Мазго* àäïàâÿäàþöü ðàçãëåäæàíûì ìàäýëÿì *Чарток - Чартко, Кіёк - Кійко, Бажок - Бажко*.

758. **Ìàçóðà¢** (Ê³ðûë) - âûòâîð ç ïðûíàëåæíûì ñóô³êñàì *-аў* àä àíòðàïîí³ìà *Мазур* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Мазур-аў*. ÔÏ: *мазур* (ìí. *мазуры* 'ýòíàãðàô³÷íàÿ ãðóïà ïàëÿêà¢, ÿêàÿ íàñÿëÿå ïà¢íî÷íà-¢ñõîäíþþ ÷àñòêó Ïîëüø÷û') - *Мазур* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Мазураў*.

759. **Ìàçóðîíàê** (Âîëüãà) - âûòâîð ç ñóô³êñàì *-онак* àä àíòðàïîí³ìà *Мазур* ³ çíà÷ýííåì 'íàø÷àäàê íàçâàíàé àñîáû': *Мазур-онак*. ÔÏ: *мазур* (ìí. *мазуры* 'ýòíàãðàô³÷íàÿ ãðóïà ïàëÿêà¢, ÿêàÿ íàñÿëÿå ïà¢íî÷íà-¢ñõîäíþþ ÷àñòêó Ïîëüø÷û') - *Мазур* (ìÿíóøêà, ïîòûì ïðîçâ³ø÷à) - *Мазуронак*.

(Працяг у наступным нумары.)

Ë³ñò äà Ì³í³ñòýðñòâà àäóêàöû³

22 ë³ïåíÿ 2017 ã. ïàðòàë tut.by àïóáë³êàâà¢ ìàòýðûÿë: "ßê âó÷ûöü äçÿöåé íà ìîâå?" Áàöüê³ êàæóöü, øòî íå õàïàå ñàäêî¢ ³ øêîë, Ì³íàäóêàöû³ - íÿìà æàäàþ÷ûõ.

Àá ìåðêàâàííå ïðàáëåìà¢ áåëàðóñêàìî¢íàé àäóêàöû³ ïðàâîäç³ëàñÿ ¢ Òàâàðûñòâå áåëàðóñêàé ìîâû. Ó ðàçìîâå ¢äçåëüí³÷àë³ ïðàäñòà¢í³ê³ Ì³í³ñòýðñòâà àäóêàöû³. (https://news.tut.by/society/552343.html)

²ðûíà Áóëà¢ê³íà, ãàëî¢íû ñïåöûÿë³ñò óïðà¢ëåííÿ àãóëüíàé ñÿðýäíÿé àäóêàöû³ Ì³í³ñòýðñòâà àäóêàöû³, ñêàçàëà, øòî âà ¢ñòàíîâå "òàêñàìà ïåðàæûâàþöü", øòî êîëüêàñöü òûõ, õòî âó÷ûööà ïà-áåëàðóñêó, ñêàðà÷àåööà ³ äàäàëà:

- Ïûòàííå ¢ òûì, øòî íÿìà æàäàþ÷ûõ âó÷ûööà ïà-áåëàðóñêó!

Ãýòàÿ ôîðìóëà, ÿêîé òðûìàåööà Ì³í³ñòýðñòâà àäóêàöû³ ¢ ìî¢íûì ïûòàíí³, âûÿ¢ëÿå ñóòíàñöü ïðàáëåìû.

Ì³í³ñòýðñòâà àäóêàöû³, âûêàðûñòî¢âàþ÷û ãýòóþ ôîðìóëó, ñàìàâûçâàë³ëàñÿ àä àáàâÿçêà¢ ðàçâ³âàöü ðîäíóþ ìîâó ³ àäóêî¢âàöü ïàäðàñòàþ÷àå ïàêàëåííå, äàïàìàãàþ÷û ¢ñâÿäîì³öü, øòî ðîäíàÿ áåëàðóñêàÿ ìîâà, ÿêîé êàðûñòàë³ñÿ ³ ÿêóþ ñòâàðàë³ ñòîë³ïàêàëåííÿ¢ íàøûõ ïðîäêà¢, ¸ñöü êðûí³öà ðàçóìîâûõ çäîëüíàñöÿ¢ áåëàðóñà¢.

Ó 2006 ãîäçå Ðýñïóáë³êà Áåëàðóñü ïàäï³ñàëà Êàíâåíöûþ ÀÀÍ "Àá àõîâå ³ ñïðûÿíí³ ðàçíàñòàéíàñö³ ôîðìà¢ êóëüòóðíàãà ñàìàâûÿ¢ëåííÿ" ³ ãýòûì óçÿëà íà ñÿáå àáàâÿçê³ ïåðàä ì³æíàðîäíàé ñóïîëüíàñöþ ³ öûâ³ë³çàâàíûé ñïðûÿöü ðàçâ³ööþ áåëàðóñêàé ìîâû ³ áåëàðóñêàé êóëüòóðû. Àëå íà ïðàêòûöû ç áîêó Ì³í³ñòýðñòâà àäóêàöû³ ìû ãýòàãà íå íàç³ðàåì.

ßø÷ý ¢ ïà÷àòêó 60-õ ãàäî¢ ÕÕ-ãà ñòàãîäçÿ ¢ ñåëüñêàé ìÿñöîâàñö³ æûë³ 70% áåëàðóñà¢ (ïåðàï³ñ 1959 ã.) Ó ãýòûÿ ãàäû áåëàðóñê³ÿ äçåòê³, âà ¢çðîñöå êàë³ çàêëàäàþööà àñíî¢íûÿ ðàçóìîâûÿ çäîëüíàñö³ (äà íàðàäæýííÿ ³ äà 12 ãàäî¢), ÷óë³ áåëàðóñêóþ ãàâîðêó, áåëàðóñêóþ êàëûõàíêó ³ ïåñíþ. ²ñíàâà¢ íàòóðàëüíû ïðàöýñ ïåðàäà÷û âåäà¢ ïà âûõàâàíí³ äçåòàê àä ñòàðýéøûõ ìàëàäûì. Íàòóðàëüíàñöü ïðàöýñó ïàëÿãàëà ¢ òûì, øòî íå òðýáà áûëî òëóìà÷ûöü, ó ÷ûì êàøòî¢íàñöü ðîäíàé áåëàðóñêàé ìîâû. ¨é êàðûñòàë³ñÿ ÿê ïàâåòðàì ³ ðàçâ³âàë³ ÿå àäïàâåäíà ñà çìåíàì³ óìîâà¢ æûööÿ. ²íòýëåêòóàëüíû ïàòýíöûÿë áåëàðóñà¢, ÿê³ ¢çðîø÷àíû íà áàãàòàé áåëàðóñêàé ìîâå, ñòà¢ ãðóíòàì äëÿ ³íòýëåêòóàëüíà ðàçâ³òàé àñîáû, äëÿ âûðîø÷âàííÿ êâàë³ô³êàâàíûõ êàäðà¢ âà ¢ñ³õ ñôåðàõ. Ó ñóâÿç³ ç óðáàí³çàöûÿé, ïåðàñÿëåííåì ñåëüñê³õ ëþäçåé ó ãàðàäû àäáûë³ñÿ êàðäûíàëüíûÿ çìåíû àñÿðîäêó ³ ¢ìîâà¢ âûõàâàííÿ äçåòàê ó áåëàðóñê³õ ñåì'ÿõ. Ãîðàä ñóñòðý¢ ñåëüñêàãà áåëàðóñà âàðîæà. Ñàâåöêàÿ ìàøûíà ðóñ³ô³êàöû³ ïåðàìàëîëà ¢æî òðû-÷àòûðû ïàêàëåíí³. Ó âûí³êó áåëàðóñê³ÿ ñåì'³ ¢ ãàðàäàõ çãóá³ë³ ³íòýëåêòóàëüíóþ ñóâÿçü ñà ñâà³ì³ ïðîäêàì³. Ïðû ãýòûì, çãóá³¢øû íàòóðàëüíûÿ ¢ìîâû âûõàâàííÿ, íå àòðûìàë³ ³íøûõ ó íîâûõ óìîâàõ.

Äëÿ äýçàðûåíòàöû³ áåëàðóñà¢ ïàñëÿäî¢íà áûë³ ¢æûòû øýðàã ðóñ³ô³êàöûéíûõ ôîðìóë:

1. "Ðóññêèé ÿçûê âåëèêèé è ìîãó÷èé". Òàìó, êàá íàáûöü ëåïøûÿ âåäû ³ áûöü àäóêàâàíûì ÷àëàâåêàì, òðýáà êàðûñòàööà "ðóññêèì ÿçûêîì".

2. "Ðîäíàé ìîâàé äëÿ ÷àëàâåêà ç'ÿ¢ëÿåööà òàÿ, ÿêîé ¸í àâàëîäà¢ ó ìàëåíñòâå".

3. Áåëàðóñêàÿ ìîâà íåàáàâÿçêîâàÿ ³ íåïàòðýáíàÿ.

4. "Êàêàÿ ðàçíèöà íà êàêîì ÿçûêå ãîâîðèòü", äû ³íø. ïàäîáíûÿ "ïðàïàãàíäûçìû".

Ñàâåöê³ÿ ïåäàãîã³ êàðûñòàë³ñÿ ÿø÷ý àäíîé ôàëüøûâàé ôàðìóë¸¢êàé - "ðàçóìîâûÿ çäîëüíàñö³ äà ìîâû íå çàëåæàöü".

Äçåëÿ ¢êàðàíåííÿ àñ³ì³ëÿöû³ ïåäàãàã³÷íàÿ ïðàêòûêà ðýæûìó ïðûíÿëà àáðàçàíóþ êàíöýïöûþ ðîë³ ìîâû ¢ ðàçâ³öö³ ÷àëàâåêà. Ç ïåðàë³êó ôóíêöûé ìîâû âûêëþ÷àíà ÿå âàæíåéøàÿ ôóíêöûÿ - ôàðìàâàííå ðàçóìîâûõ çäîëüíàñöÿ¢ ÷àëàâåêà. Ôàêòû÷íà àäë³÷àíà ýâàëþöûÿ ðàçóìîâàãà áàç³ñó êàíêðýòíàãà ýòíàñó, ÿê³ ãðóíòóåööà ïåðø çà ¢ñ¸ íà ðàçâ³ööþ ìîâû ³, àäïàâåäíà, - íà ìî¢íàé êóëüòóðû ãýòàãà ýòíàñó.

Âîñü àô³öûéíàÿ ïàç³öûÿ Ì³í³ñòýðñòâà àäóêàöû³ ïà ìî¢íûì ïûòàíí³ äëÿ äàøêîëüíûõ óñòàíî¢: *"Обучение и воспитание в учреждении дошкольного образования осуществляются на белорусском и (или) русском языках. Основной язык обучения и воспитания в учреждении дошкольного образования (белорусский или русский) определяется его учредителем с учетом пожеланий законных представителей воспитанников."* (ñòàðîíêà 28, ²íñòðóêòû¢íàìåòàäû÷íû ë³ñò Ì³í³ñòýðñòâà àäóêàöû³ Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü äà 2014/2015 íàâó÷àëüíàãà ãîäà).

Ó ïûòàíí³ âàæíàñö³ ðîäíàé ìîâû äëÿ ðàñêðûööÿ ðàçóìîâûõ çäîëüíàñöÿ¢ äçÿöåé Ì³í³ñòýðñòâà àäóêàöû³, ÿê ñâåä÷ûöü ãýòàÿ ïàç³öûÿ, óõ³ë³ëàñÿ àä áåëàðóñêàé àäóêàöû³ ³ äçÿöåé ³ àä àñâåòû "çàêîííûõ ïðåäñòàâèòåëåé âîñïèòàííèêîâ". Íà öÿïåðàøí³ ÷àñ ³ "ó÷ðåäèòåëè" ³ "çàêîííûå ïðåäñòàâèòåëè" (áàöüê³) ¢ áàëüøûí³ ¢æî àñ³ì³ëÿâàíûÿ ³ ÷óæóþ ìîâó ïàìûëêîâà ë³÷àöü "ðîäíàé" (òàê ³ì ñêàçàë³ ÿø÷ý ¢ àñ³ì³ëÿòàðñêàé øêîëå).

Ïàäìåíà ïàíÿööÿ ðîäíàé ìîâû âÿäçå äà àäìà¢ëåííÿ ýâàëþöû³ ðàçóìîâûõ ìàã÷ûìàñöÿ¢, äà àäìà¢ëåííÿ ðîë³ ïðîäêà¢ êàíêðýòíàãà ÷àëàâåêà ¢ íàïðàöî¢öû ÿãî á³ÿëàã³÷íàãà áàç³ñó ðàçóìîâûõ çäîëüíàñöÿ¢.

Çí³ø÷ýííå áåëàðóñêàé ìîâû çí³æàå ïîë³ìàðô³çì ñòðóêòóðû ìàçãî¢ äëÿ ¢ñ³õ óñõîäíåñëàâÿíñê³õ íàðîäà¢ ³ òûì ñàìûì çí³æàåööà ³íòýãðàëüíàÿ õàðàêòàðûñòûêà ðàçóìîâàãà ïàòýíöûÿëó ãýòûõ íàðîäà¢, à äëÿ áåëàðóñà¢ ãýòà àáàçíà÷àå íåïàñðýäíóþ äýãðàäàöûþ ðàçóìîâûõ ìàã÷ûìàñöÿ¢.

Êàøòî¢íàñöü øìàòë³êàñö³ ìîâà¢ ³ êóëüòóð íàðîäà¢ íåàñïðý÷íàÿ. Ïîë³ìàðô³çì ñòðóêòóðû ìàçãî¢, ÿê³ ñôàðìàâàíû ðîçíûì³ íàðîäàì³ ç ðîçíûì³ ìîâàì³ ³ êóëüòóðàì³, çàáÿñïå÷û¢ øûðîê³ ïàðàëåë³çì ðàçâ³ööÿ ÷àëàâå÷àé öûâ³ë³çàöû³. Òàìó òàêàÿ õóòêàñöü ãýòàãà ðàçâ³ööÿ.

Ó Áåëàðóñ³ çàìàöàâàíà àñ³ì³ëÿöûéíàÿ ïðàêòûêà ¢ àñ³ì³ëÿöûéíûõ ìåòîäûêàõ íà ¢ñ³õ óçðî¢íÿõ âûõàâàííÿ ³ àäóêàöû³. Ñöâåðäæàíüí³, øòî ãýòûÿ àñ³ì³ëÿöûéíûÿ ìåòîäûê³ àáàï³ðàþööà íà äàñÿãíåíí³ ñó÷àñíàé íàâóê³, ïðîñòà íåäàðý÷íûÿ. Íàâóêà êàæà ïðà ³íøàå.

Àñ³ì³ëÿöûéíàÿ ïðàêòûêà ¢ âûõàâà¢÷à-àäóêàöûéíûì ïðàöýñå àáàï³ðàåööà íå íà íàâóêó, à çíàõîäç³ööà ïàä ö³ñêàì ïàë³òû÷íàé ýêñïàíñ³³ "ðóññêîãî ìèðà", ÿê³ ñàì ³íòýëåêòóàëüíà äýãðàäóå, çí³ø÷àþ÷û ¢ñå ³íøûÿ ìîâû ³ êóëüòóðû âàêîë ñÿáå.

¨ñöü òàêñàìà àäìî¢íû ýêàíàì³÷íû àñïåêò àñ³ì³ëÿöû³.

Íàéáîëüø àêòû¢íàÿ ÷àñòêà áåëàðóñà¢ âûìóøàíà ïðàöàâàöü çà ìåæàì³ Áåëàðóñ³, ñòâàðàöü êàøòî¢íàñö³, ïàïà¢íÿöü áþäæýòû ÷óæûõ êðà³í, íàðàáëÿöü íà ïåíñ³³ íå ñâà³ì áàöüêàì ³ íàñòà¢í³êàì, à ÷óæûì ëþäçÿì. Àòðûìë³âàåööà, øòî áàöüê³ ³ íàñòà¢í³ê³ áåëàðóñà¢-ì³ãðàíòà¢, âûõî¢âàþ÷û ³ íàâó÷àþ÷û ³õ íå ïà-áåëàðóñêó, àëå ïà-ðàñåéñêó, ïðàöóþöü òûì ñàìûì íà Ðàñåþ, áî ðûõòóþöü äëÿ ÿå áÿñïëàòíóþ àäóêàâàíóþ ðàáî÷óþ ñ³ëó. (Êàá âûãàäàâàöü, âûõàâàöü, àäóêàâàöü äç³öÿ àä íàðàäæýííÿ äà 20 ãàäî¢, äëÿ ñÿì'³ ³ äçÿðæàâû ãýòà êàøòóå 60-100 òûñÿ÷ ðóáë¸¢, ³ ¢ñ¸ òîå äçåëÿ êàãî?)

Âûõàâàííå ³ øêîëüíàå íàâó÷àííå íà "ðóññêîì ÿçûêå" çðàá³ëà áåëàðóñà¢ ðýã³ÿíàëüíûì³ êàñìàïàë³òàì³ ¢ àðýàëå "ðóñêàãà ì³ðà". Òàìó, çàìåñò òàãî, êàá óëàäêî¢âàöü ñâàþ êðà³íó, ïðàöàâàöü íà ñÿáå, ÿíû åäóöü ïðàöàâàöü ó Ðàñåþ. Ïðûêëàäíà 1 ì³ë. áåëàðóñà¢ ïðàöóþöü íà ðàñåéñê³ áþäæýò ³ íàïðàöî¢âàþöü êàëÿ 30 ì³ëüÿðäà¢ äàëÿðà¢ ðàñåéñêàãà ¢íóòðàíàãà âàëàâàãà ïðàäóêòó. (Òóò òàêñàìà àäíà ç ïðû÷ûí íàìàãàííÿ¢ Ðàñå³ ïà ¢êàðàíåíí³ ¢ Áåëàðóñ³ "ðóññêîãî ÿçûêà".)

Òàê³ì ÷ûíàì, ñàìûÿ íàñòà¢í³ê³ ³ âûõàâàöåë³ ñòàë³ àõâÿðàì³ ñâà¸é àñ³ì³ëÿöûéíàé äçåéíàñö³, ³õ áÿäîòíû ñòàí ç'ÿ¢ëÿåööà âûí³êàì ³õ æà ïðàöû. Ïðûñòîéíû ¢çðîâåíü àïëàòû ïðàöû ïåäàãîãà¢ áóäçå òàäû, êàë³ ïà-áåëàðóñêó âûõàâàíûÿ ³ íàâó÷àíûÿ ³ì³ äçåö³ (êàíåøíå, ðàçàì ç áàöüêàì³) çàñòàíóööà æûöü ³ ïðàöàâàöü ó Áåëàðóñ³, ³ ¢çðîâåíü ³õ ðàçóìîâûõ çäîëüíàñöÿ¢ ³ âåäà¢ áóäçå äàñòàòêîâû íå òîëüê³ äëÿ àâàëîäàííÿ íîâûì³ ïðàôåñ³ÿì³, àëå ³ äëÿ ãåíåðàöû³ äàëåéøàãà ðàçâ³ööÿ êðà³íû.

ßê ñïûí³öü ðàçóìîâóþ, ìî¢íóþ ³ êóëüòóðíóþ äýãðàäàöûþ? ßê âÿðíóöü âûõàâàííå ³ àäóêàöûþ íà øëÿõ íàöûÿíàëüíàãà ðàçâ³ööÿ? (Àáì³íàåì òóò ïàë³òû÷íû àñïåêò, çûõîäç³ì ç ðýàëüíàãà ñòàíó, ÿê³ ¸ñöü.)

Ïà÷ûíàöü òðýáà ç ïåäàãàã³÷íàé àäóêàöû³ ñåì'ÿ¢.

Ïàêîëüê³ ïàòýíöûÿë ðàçóìîâûõ çäîëüíàñöÿ¢ ÷àëàâåêà ôàðìóåööà ¢ àñíî¢íûì äà 6-7 ãàäî¢ ³ çàâÿðøàåööà ¢ 12-14, àñàáë³âóþ ¢âàãó ïðû ñÿìåéíàé ïåäàãàã³÷íàé àäóêàöû³ òðýáà íàäàöü ìàëàäûì ñåì'ÿì, áàöüêàì, ó ÿê³õ ìàëûÿ äçåö³.

¨ñöü ðîçíûÿ ìåòàäû ³ ïðàïàíîâû ïà íàöûÿíàëüíàé íàðìàë³çàöû³ âûõàâà¢÷à-àäóêàöûéíàãà ïðàöýñó. Àäç³í ç òàê³õ êàíêðýòíûõ ìåòàäà¢ ïðàïàíóåööà ¢ Íàðîäíàé Ïðàãðàìå "Âîëüíàÿ Áåëàðóñü" (íàäðóêàâàíà àñîáíûì âûäàííåì ³ ¢ Ñåö³âå). Çðàçóìåëà, øòî øìàò çàëåæûöü àä ïàë³òû÷íûõ ðàøýííÿ¢ ³ êàäðîâûõ ðýôîðì. Àëå íàâàò ó ³ñíûõ àáñòàâ³íàõ ¸ñöü ìàã÷ûìàñö³ ïðû íàëåæíûì ïàäûõîäçå ³ ³í³öûÿòûâå Ì³í³ñòýðñòâà àäóêàöû³ ïàïðàâ³öü ñòàíî¢ø÷à.

Êàá ïðàïàíîâû ³ ïðàöà íå ïàâ³ñë³ ¢ ïàâåòðû, ïàæàäàíà íà ãðàìàäñê³õ ïà÷àòêàõ ïðû ñïðûÿíí³ íàéïåðø Ì³í³ñòýðñòâà àäóêàöû³ ñòâàðûöü öýíòð (êëóá ñïà÷àòêó òîëüê³ ¢ Ì³íñêó), ÿê³ ðàñïà÷à¢ áû ðàñïðàöî¢êó ìåòàäû÷íûõ ìàòýðûÿëà¢ ³ ïàäðûõòî¢êó êàíñóëüòàíòà¢-âàëàíö¸ðà¢ äëÿ àñâåòí³öêàé ïðàöû ¢ áåëàðóñê³õ ñåì'ÿõ. Ïàòðýáíûÿ àêòûâ³ñòû, ÿê³ÿ ¢êëþ÷ûë³ñÿ á ó òàêóþ ñïðàâó.

Ñïàäçÿåìñÿ íà êàìåíòàð ãýòàãà ë³ñòà ç áîêó Ì³í³ñòýðñòâà àäóêàöû³. Ãýòû ë³ñò, àäêðûòû, äðóêóåööà òàêñàìà ¢ Ñåö³âå. Ìàã÷ûìûÿ ïûòàíí³ ³ ïðàïàíîâû àá ñóïðàöû ìîæíà äàñûëàöü íà ýë. àäðàñ: h.buducynju@gmail.com, òàêñàìà ïàçâàí³öü ïà òýëåôîíàõ: 375 29 3452453; 375 33 3954383.

Ñÿðãåé Ïàïêî¢,
намеснік старшыні КХП-БНФ.
22 кастрычніка 2017 г.

Ñ³ñòýìàòûçàâàííå ³ ôàêñ³ì³ëå ¢ñ³õ íóìàðî¢ "Êðûí³öû"

№ 11 Wilnia, 30 Listapada 1919 h. Hod II

KRYNICA

KATALICKAJA TYDNIOWAJA HAZETA

Redakcyja i Administracyja: Dom pry Kaściele św. Jana, kw. Nr. 2. Ad 11 da 2 hadziny.

Cena 50 kap. za numar.

Č—wyhawarywaiecca jak polskaje cz i jak rasiejskaje ч. Š—jak sz i jak ш.

BIEŁARUSKI KATALICKI KALENDAR „KRYNICA" na 1920 hod

zakazy pryjmajecca u Red. hazety „KRYNICA". Dom pry kaściele św. Jana kw. 2, abo u Biełaruskaj knihami Zawalnaja 7.

Kalendar „KRYNICA" duža cikawy, kožny Biełarus musić jaho mieć.

Kalendar „KRYNICA" kasztuje usiaho 3 marki, a dla kniżnic, tarhoucau, i dla tych, chto kuplaje nia mienszjak 10 sztuk dajecca skidka 25 prac.

Biełarusy, šanujcie swaju mowu!..

1 ë³ñòàïàäà ¢ Ì³íñêó àäáûëàñÿ ïðýçåíòàöûÿ ôàêñ³ì³ëüíàãà âûäàííÿ ãàçåòû "Êðûí³öà", ïðûìåðêàâàíàÿ äà ÿå ñòàãîäçÿ. Ïðàåêò àæûööÿ¢ë³ ñÿáðû ïàðòû³ ÁÕÄ ³ êàìàíäà ì³æêàíôåñ³éíàãà õðûñö³ÿíñêàãà ³íôàðìàöûéíàãà ïàðòàëó Krynica.info. Ó ïåðøû òîì ¢âàéøë³ íóìàðû - 1917 ïà 1926 ãîä. ²äýÿ àæûööÿ¢ëåííÿ ôàêñ³ì³ëüíàãà âûäàííÿ íàëåæûöü Ìàêñ³ìó Ãàöàêó - ñ¸ííÿøíÿìó ðýäàêòàðó ïàðòàëà Krynica.info. Íóìàðû ãàçåòû áûë³ çíîéäçåíû ¢ á³áë³ÿòýöû Àêàäýì³³ Íàâóê ³ ¢ Â³ëåíñê³õ àðõ³âàõ. Ô³íàíñàâóþ ïàäòðûìêó àêàçàëà Çãóðòàâàííå áåëàðóñà¢ Âÿë³êàáðûòàí³³ íà ÷àëå ç Ì³êîëàì Ïà÷êàåâûì.

Íà ïðýçåíòàöû³ âûñòóï³ë³ âûäà¢öû ôàêñ³ì³ëå "Íàøàé Í³âû" Çì³öåð Ñàíüêî, ê³ðà¢í³ê Çãóðòàâàííÿ Áåëàðóñà¢ Âÿë³êàáðûòàí³³ Ì³êîëà Ïà÷êàå¢, ñóñòàðøûíÿ ÁÕÄ Ïàâåë Ñåâÿðûíåö ³ ÿãî æîíêà Âîëüãà, ÿêàÿ ÿìó äàïàìàãàëà, ãàëî¢íû ðýäàêòàð ïàðòàëó Ìàêñ³ì Ãàöàê, ê³ðà¢í³öà Ñóïîëüíàñö³ õðûñö³ÿíñê³õ æóðíàë³ñòà¢ ³ áëîãåðà¢ Â³êòîðûÿ ×àïëåâà, àäç³í ç ë³äàðà¢ ÊÕÏ-ÁÍÔ Àëåñü ×àõîëüñê³.

Ãàçåòà "Êðûí³öà", çàñíàâàíàÿ ¢ 1917-ì ÿê ïàðòûéíàå âûäàííå õðûñö³ÿíñê³õ äýìàêðàòà¢, ç öÿãàì ÷àñó ïåðàòâàðûëàñÿ ¢ ìàñàâàå àãóëüíàáåëàðóñêàå ìåäûÿ, ³ âûõîäç³ëà ¢ Â³ëüí³ äà 1940 ãîäà. Çà ¢âåñü ÷àñ âûéøëà 768 íóìàðî¢ ãàçåòû. "Êðûí³öó" ïåðàñëåäàâàë³ ïîëüñê³ÿ ¢ëàäû ³ çàìî¢÷âàë³ ñàâåöê³ÿ: äëÿ ³õ ãýòà áûëà "áóðæóàçíàÿ íàöûÿíàë³ñòû÷íàÿ ïðýñà". Ãàçåòó ðýäàãàâàë³ êñ. Àäàì Ñòàíêåâ³÷, Áðàí³ñëà¢ Òóðîíàê, Ïàâåë Êàðóçà, äçåä Çÿíîíà Ïàçüíÿêà - ßí Ïàçüíÿê.

Ïðýçåíòàöûþ âûäàííÿ ÿìàöüíà ¢çìàöí³¢ ãóðò "Laudans".

Ý. Äçâ³íñêàÿ,
ôîòà à¢òàðà.

Íà çäûìêó: 1. Ìàêñ³ì Ãàöàê.

Ïðà ìóçåé³ì ÿ Àëåñÿ Áåëàêîçà

Грамадскае аб'яднанне
"Таварыства беларускай мовы імя Францішка Скарыны"
220034, г. Мінск вул. Румянцава, 13, тэл. 263-85-11, разліковы рахунак
№ BY84BLBB30150100129705001001 у Аддзяленні па Мінску і Мінскай вобласці №539 ААТ
Белінвестбанк", г. Мінска, код BLBBBY2X

17 кастрычніка 2017 г. №107

Þ.Ï. Áîíäàðó,
Ì³í³ñòðó êóëüòóðû.
ïð-êò Ïåðàìîæöà¢, 11,
220016, ã. Ì³íñê

Аб ушанаванні
памяці Алеся Белакоза

Øàíî¢íû Þðûé Ïà¢ëàâ³÷!

Ó â. Ãóäçåâ³÷û Ì àñòî¢ñêàãà ð-íà ³ñíóå ¢í³êàëüí û ìóçåé, ñòâîðàíû âÿäî ì û ì áåëàðóñê³ì êðàÿçíà¢öàì ³ íàñòà¢í³êì, äÿ ïóòàì Ãðîçäíåãà àáëàñíîãà ñàâåòà Àëåñü Áåëàêîçà ì, ÿê³ äî¢ã³ ÷àñ áû¢ äûÿêòàðà ì ãýòàãà ìóçåÿ.

Ãðà ì àäñêàöüí Ì àñòî¢ø÷ûíû ¢æî çâÿðòàëàñÿ äà ì ÿñòî âûõóëàà¢ç ïðàïàíîâàé íàäàöü³ì ÿ Áåëàêîçà âû øýé íàçâàíà ì ó ìóçåþ, àëå ïàäòðû ì ê³ç³õ áîêó íå àòûì àëà.

Ñ ïàâàãàé,
Ñòàðøûíÿ ÃÀ ÒÁÌ Òðóñà¢ À.À.

МАСТОЎСКІ РАЁННЫ ВЫКАНАЎЧЫ КАМІТЭТ

пл. Леніна, 3, 231600, г. Масты, Гродзенская вобл.

тэл. (01515) 3 32 35, факс 6 20 39
эл. пошта: rik@mosty.gov.by

МОСТОВСКИЙ РАЙОННЫЙ ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЙ КОМИТЕТ

пл. Ленина, 3, 231600, г. Мосты, Гродненская обл.

тел. (01515) 3 32 35, факс 6 20 39
эл. почта: rik@mosty.gov.by

03.11.2017 № 04-25/229
На № 107 ад 17.10.2017

Ñòàðøûíó ãðàìàäñêàãà àá'ÿäíàííÿ
"Òàâàðûñòâà áåëàðóñêàé ìîâû
³ì ÿ Ôðàíö³øêà Ñêàðûíû"
Òðóñàâó À.À.
ã. Ì³íñê, âóë. Ðó ì ÿíöàâà,13,
220034

Àäêàç íà çâàðîò

Íà Âàø çâàðîò, íàê³ðàâàíû ¢ Ì³í³ñòýðñòâà êóëüòóðû Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü, Ì àñòî¢ñê³ ðà¸ííû âûêàíà¢÷û êà ì³òýò ïàâåäàì ëÿ íàñòóïíàå.

Ï ûòàííå íàäàííÿ ¢ñòàíîâå êóëüòóðû "Ãóäçåâ³öê³ äçÿðæà¢íû ë³òàðàòóðíà-êðàÿçíà¢÷û ì óçåé" íàçâû "³ì ÿ Àëåñÿ Áåëàêîçà" âûâó÷àëàñÿ Ì àñòî¢ñê³ ì ðà¸ííû ì âûêàíà¢÷û êà ì³òýòàì ó ÷ýðâåí³-ë³ï åí³ áÿãó÷àãà ãîäà.

Ãðà ì àäñêàöüí Ì àñòî¢ø÷ûíû ¢æî çâÿðòàëàñÿ äà ì ÿñòî âûêàíà¢÷û ì óçåé" ç'ÿ¢ëÿåòñà äîáðà âÿäî ì û ì êóëüòóðû ³ òóðûñòû÷íû ì àá'åêòàì íà òîëüê³ ¢ Áåëàðóñ³, äëå ³ çà ÿå ì åæàì³. Ñ ïðàâà çá³ðàííÿ ³ çàõàâàííÿ íàðîäíàé ñïàä÷ûíû, ÿêóþ ðàñïà÷à¢ Àëåñü Ì³êàëàâ³÷ Áåëàêîç ó 1968 ãîäçå, ïàñïÿõîâà ïðàöÿâàåòñà ³ ñ¸ííÿ ñóïðàöî²ê³íêà³ì ìóçåÿ. Ì óçåéíûÿ ôí íäû íàë³÷âàþöü 16714 ïðàì åòà¢ àñíî¢íàãà ôîííáó³ 5426 - íàâóêîâà-äàïà ì îæíàãà, ³ ïðàöà ïà³õ ïàâåë³÷ýí³ áóäçå ïðàöÿâàþöà. Øòîãîä ðàñòå êîêüêàñöü íàâåäâàëüí³êà¢ ìóçåÿ, øòî ç'ÿ¢ëÿåòà íàéëåïøûì ïàêàç÷ûêà ì ÿãî âÿäî ì àñò³³ ïàïóëÿðíàñò³. Òàê, íàïðûêëàä, çà 2016 ãîä ó ì óçå³ ïàáûâàë 5056 ýêñêóðñàíòà¢ íà ýêñïàçö³öûõ ³ âûñòàâàõ³ 3761 - íà êóëüòóðíà-àñâåòí³öê³õ ì åðàïðûÿòñòâàõ, øòî ðýãóëÿðíà ëàäçÿöòà ¢ ì óçå³.

Óâîãóëå, íå çì ÿí øàþ÷û ³ íå ïðûí³æàþ÷û ðîë³ À. Ì. Áåëàêîçà ¢ ñòâàðýí³ Ãóäçåâ³öêàãà ë³òàðàòóðíà-êðàÿçíà¢÷àãà ì óçåÿ, òðýáà äàçíà÷ûöü, øòî ñó÷àñíàÿ ¢ñòàí îâû êóëüòóðû "Åóäçåâ³öê³ äçÿðæà¢íû ë³òàðàòóðíà-êðàÿçíà¢÷û ì óçåé" ³ñíóå ³ ðàçâ³âàåööà äçÿêóþ÷û ïðàöû ì íîã³õ ëþäçåé, ³ì¸íû ÿê³õ âàðòû ¢øàíâàííÿ.

Àêòû¢íû ¢äçåë óñòàðýí³ ì óçåÿ ïðûì àë³ âó÷í³³ íàñòà¢í³ê³ Ãóäçåâ³öêàãà ê ôîëüêëîðó. Âÿë³êàÿ ïàäòðûì êà, ó òû ì ë³êó ³ ô³íàíñàâàÿ, áûëà àêàçíà÷àíà ç áîêó òàãà÷àñí³àãà ñòàðøûí³ êàëãàñà "²ñêða" Ì³õà³ëà Ñöÿïàíà³÷à Ïðî íüê³. Ì åíà³òà ïðû ÿãî äàïàì îçå áûëà àäêðûòà ñÿëÿíêàÿ ñÿäç³áà, äçå ñ¸ííÿ ïðàâî äçÿöòà òýàòðàë³çàâàí ûÿ ýêñêóðñ³³. Çíà÷íû ¢êëàä ó ôàðì³ðàâàí íå ì óçåÿ ¢í¸ñ³òàãà÷àñí û ñòàðøûíÿ Ì àñòî¢ñêàãà ðàéâûêàíêà ì à ¡ëääç³ì³ð ²âàíâà³÷ Âàøêî, ÿê³ íå àáûÿêàâà ñòàâ³¢ñÿ äà ïðàáëå ì óçåÿ³ ïàñïðûÿ¢ ïðûñâàííþ ÿ ì ó ñòàòóñó äçÿðæà¢íàãà.

Ó 2004 ãîäçå äûðýêòàðà ì óçåÿ áûëà ïðûçíà÷àíà Âîëüãà Â³êòàðà¢íà Êë³ì óöü. Ó ì óçå³ ñòàë³ ïðàõîäç³öü ñóñòðý÷ ç ï³ñüì åí³êà ì³. Ç 2007 ãîäà ïðàöóå "Ë³òàðàòóðíàÿ ãàñö¸íÿ", íà ÿêîé ïðàõîäçÿöü ñóñòðý÷ ÷ëåíà¢ Ãðîäçåíñêàãà àáëàñíîãà àääçÿëåíÿ Ñàþçà ï³ñüì åí³êà¢ Áåëàðóñ³ ç æûòàðà ì³ ðà¸íà, âó÷íÿ ì³ øêîë. Ï à³í³öûÿûåâ Â.Â. Êë³ì óöü áûëà ðàñïà÷àòà ïðàöà ïà çàðâàí í³ ì ïñöí³âûõ òàäâûöêàé íàðîäíàÿ òàëàíòàâ. Ñóïðàöî¢íó³ê³ ì óçåÿ äâàëîääë³ òýõ³¢êàé ïàââåíäàâàíà òêàöòâà ³ ïðàâàþöü ãýòàå ðà ì ÿñòâî äçåöÿ ì , óâçåëüí³¢êà ì óçåé íàâà ãóðòêà.

Ï àñëÿ ïðàâåäçåíàãà ðà ì î íóó³ ðýýêñïàç³öû³ ë³òàðàòóðíàãà àääçåëà ¢ 2015 ãîäçå, óñå àäëÿä íûÿ ýêñêóðñ³³ ¢ ì óçå³ ïà÷û íàþöòà ç à ì îâäàó ïðà Àëåñÿ Ì³êàëàâ³÷à Áåëàêîçà. Íàâåäâàëüí³êà ì äý ì àíòóóâöà ì àòýðûÿë ïðà Àëåñÿ Ì³êàëàâ³÷à (áþñò ðàáîòû Ã. Ëî éê³, ãðàô³÷íû ïàðòýò ðàáîòû Â. Öåëåøà, àñàá³ñòûÿ ðý÷û, ê³ñ³, ô îòàçäû ì ê³) óñ¸ ãýòà ðàç ì åø÷àíà íà ïåðøû ì ñòýíäçå ýêñì ïàç³öû³ “Ë³òàðàòóðíû ñâåò Áàëüêà¢ø÷ûíû”. Óãýòû ì ì îæíà ïåðàêíàööà íàâåäà¢øû ì óçåé.

Ç óë³êà ì âûøé ïðûâåäçåíàãà, Ì àñòî¢ñê³ðà¸íû âûêàíà¢÷û êà ì³òýò ïàë³÷û¢ íåì ýòàçãîäíû ì óíýññíÿ ç ì ÿíåííÿ¢ ó íàçâó ¢ñòàíîâû êóëüòóðû "Åóäçåâ³öê³ äçÿðæà¢íû ë³òàðàòóðíà-êðàÿçíà¢÷û ì óçåé".

Ó àäïàâåäíöí³ ç àðò. 20 Çàêî íà Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü àä 18 ë³ïåíÿ 2011ã. ¹ 300-3 "Àá çâàðîòàõ ãðà ì äàçÿí ³ þðûäû÷íûõ àñîá" ó âûïàäêó íÿçãîäû ç äàäçñíû ì àäêàçà ì Âû ì àåòå ïðàâà àáñêàðäç³öü ÿãî ¢ Ãðîäçåíñê³ ì áéëàñíû ì âûêàíà¢÷û ì êà ì³òýòà (230023 ã. Ãðîäíà, âóë. Àæýøêà, 3).

Ñòàðøûíÿ Þ. Ì. Âàëåâàòû.

Íàâ³íû Ãåðì àí³³

"Ðàäà ì óäðàöî¢" çàÿâ³ëà ïðàýêàíà ì³÷íû áó ì ó Ãåðì àí³³

Рада эканамічных экспертаў пры ўрадзе ФРГ павялічыла прагноз на 2017 год з 1,4 да 2,0 працэнтаў, на 2018-ты - да 2,2 працэнта, піша DW.

Ýêàíî ì³êà Ãåðì àí³³ ïàñòóï îâà ¢âàõî äç³öü ó ôàçó áóðàãà ðî ñòó, ë³÷ûöü Ðàäà ýêàíà ì³÷íûõ ýêñïåðòàâ¢ ïðû ¢ðàäçå ÔÐÃ (òàê çâàíàÿ "Ðàäà ì óäðàöî¢"). Ï ðàäñòà¢ëÿþ÷û 8 ë³ñòàì àä, øòî âà-äî âàå ýêñïåðòíàå çàêëþ÷ýíí å, àíàë³òû³ ïàâåäà ì³ë³ ïðà çíà÷íàå ïàëÿ ø ýíí å ýêàíà ì³÷íàãà ïðàãí îçí - ç 1,4 äà 2,0 ïðóíòà¢ ó 2017 ãîäçå ³ äà 2,2 ïðàöýíòà ¢ 2018-ì. Òû ì ÷àñà³ì àô³öûéíû ì ïðàãí îçå ¢ðàä ÔÐÃ çûõîäç³öü ç òàãî, øòî ïàêàç÷ûê³ äûçíà÷àå ì³êë³âàþöü ³ñ¸ííÿ ñóïðàöî²ê³íêà³ì ³ óçåÿ. Ì óçåéíûÿ ô íäû íàë³÷âàþöü 16714 ïðàì åòà¢ àñíî¢íàãà ôîííáó³ 5426 - íàâóêîâà-äàïà ì îæíàãà, ³ ïðàöà ïà³õ ïàâåë³÷ýí³ áóäçå ïðàöÿâàþöà. Øòîãîä ðàñòå êîêüêàñöü íàâåäâàëüí³êà¢ ì óçåÿ, øòî ç'ÿ¢ëÿåòà íàéëåïøûì ïàêàç÷ûêà ì ÿãî âÿäî ì àñò³³ ïàïóëÿðíàñò³. Òàê, íàïðûêëàä, çà 2016 ãîä ó ì óçå³ ïàáûâàë 5056 ýêñêóðñàíòà¢ íà ýêñïàçö³öûõ ³ âûñòàâàõ³ 3761 - íà êóëüòóðíà-àñâåòí³öê³õ ì åðàïðûÿòñòâàõ, øòî ðýãóëÿðíà ëàäçÿöòà ¢ ì óçå³.

Óâîãóëå, íå çì ÿí øàþ÷û ³ íå ïðûí³æàþ÷û ðîë³ À. Ì. Áåëàêîçà ¢ ñòâàðýí³ Ãóäçåâ³öêàãà ë³òàðàòóðíà-êðàÿçíà¢÷àãà ì óçåÿ, òðýáà äàçíà÷ûöü, øòî ñó÷àñíàÿ ¢ñòàí îâû êóëüòóðû "Åóäçåâ³öê³ äçÿðæà¢íû ë³òàðàòóðíà-êðàÿçíà¢÷û ì óçåé" ³ñíóå ³ ðàçâ³âàåööà äçÿêóþ÷û ïðàöû ì íîã³õ ëþäçåé, ³ì¸íû ÿê³õ âàðòû ¢øàíâàííÿ.

Àêòû¢íû ¢äçåë óñòàðýí³ ì óçåÿ ïðûì àë³ âó÷í³³ íàñòà¢í³ê³ Ãóäçåâ³öêàãà ê ôîëüêëîðó. Âÿë³êàÿ ïàäòðûì êà, ó òû ì ë³êó ³ ô³íàíñàâàÿ, áûëà àêàçíà÷àíà ç áîêó òàãà÷àñí³àãà ñòàðøûí³ êàëãàñà "²ñêða" Ì³õà³ëà Ñöÿïàíà³÷à Ïðî íüê³. Ì åíà³òà ïðû ÿãî äàïàì îçå áûëà àäêðûòà ñÿëÿíêàÿ ñÿäç³áà, äçå ñ¸ííÿ ïðàâî äçÿöòà òýàòðàë³çàâàí ûÿ ýêñêóðñ³³. Çíà÷íû ¢êëàä ó ôàðì³ðàâàí íå ì óçåÿ ¢í¸ñ³òàãà÷àñí û ñòàðøûíÿ Ì àñòî¢ñêàãà ðàéâûêàíêà ì à ¡ëääç³ì³ð ²âàíâà³÷ Âàøêî, ÿê³ íå àáûÿêàâà ñòàâ³¢ñÿ äà ïðàáëå ì óçåÿ³ ïàñïðûÿ¢ ïðûñâàííþ ÿ ì ó ñòàòóñó äçÿðæà¢íàãà.

Ó 2004 ãîäçå äûðýêòàðà ì óçåÿ áûëà ïðûçíà÷àíà Âîëüãà Â³êòàðà¢íà Êë³ì óöü. Ó ì óçå³ ñòàë³ ïðàõîäç³öü ñóñòðý÷ ç ï³ñüì åí³êà ì³. Ç 2007 ãîäà ïðàöóå "Ë³òàðàòóðíàÿ ãàñö¸íÿ", íà ÿêîé ïðàõîäçÿöü ñóñòðý÷ ÷ëåíà¢ Ãðîäçåíñêàãà àääçÿëåíÿ Ñàþçà ï³ñüì åí³êà¢ Áåëàðóñ³ ç æûòàðà ì³ ðà¸íà, âó÷íÿ ì³ øêîë. Ï à³í³öûÿûåâ Â.Â. Êë³ì óöü áûëà ðàñïà÷àòà ïðàöà ïà çàðâàí í³ ì ïñöí³âûõ òàäâûöêàé íàðîäíàÿ òàëàíòàâ. Ñóïðàöî¢íó³ê³ ì óçåÿ äâàëîääë³ òýõ³¢êàé ïàââåíäàâàíà òêàöòâà ³ ïðàâàþöü ãýòàå ðà ì ÿñòâî äçåöÿ ì , óâçåëüí³¢êà ì óçåé íàâà ãóðòêà.

Ï àñëÿ ïðàâåäçåíàãà ðà ì î íóó³ ðýýêñïàç³öû³ ë³òàðàòóðíàãà àääçåëà ¢ 2015 ãîäçå, óñå àäëÿä íûÿ ýêñêóðñ³³ ¢ ì óçå³ ïà÷û íàþöòà ç à ì îâäàó ïðà Àëåñÿ Ì³êàëàâ³÷à Áåëàêîçà. Íàâåäâàëüí³êà ì äý ì àíòóóâöà ì àòýðûÿë ïðà Àëåñÿ Ì³êàëàâ³÷à (áþñò ðàáîòû Ã. Ëî éê³, ãðàô³÷íû ïàðòýò ðàáîòû Â. Öåëåøà, àñàá³ñòûÿ ðý÷û, ê³ñ³, ô îòàçäû ì ê³) óñ¸ ãýòà ðàç ì åø÷àíà íà ïåðøû ì ñòýíäçå ýêñì ïàç³öû³ “Ë³òàðàòóðíû ñâåò Áàëüêà¢ø÷ûíû”. Óãýòû ì ì îæíà ïåðàêíàööà íàâåäà¢øû ì óçåé.

Ç óë³êà ì âûøé ïðûâåäçåíàãà, Ì àñòî¢ñê³ðà¸íû âûêàíà¢÷û êà ì³òýò ïàë³÷û¢ íåì ýòàçãîäíû ì óíýññíÿ ç ì ÿíåííÿ¢ ó íàçâó ¢ñòàíîâû êóëüòóðû "Åóäçåâ³öê³ äçÿðæà¢íû ë³òàðàòóðíà-êðàÿçíà¢÷û ì óçåé".

Ó àäïàâåäíöí³ ç àðò. 20 Çàêî íà Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü àä 18 ë³ïåíÿ 2011ã. ¹ 300-3 "Àá çâàðîòàõ ãðà ì äàçÿí ³ þðûäû÷íûõ àñîá" ó âûïàäêó íÿçãîäû ç äàäçñíû ì àäêàçà ì Âû ì àåòå ïðàâà àáñêàðäç³öü ÿãî ¢ Ãðîäçåíñê³ ì áéëàñíû ì âûêàíà¢÷û ì êà ì³òýòà (230023 ã. Ãðîäíà, âóë. Àæýøêà, 3).

Ñòàðøûíÿ Þ. Ì. Âàëåâàòû.

Êàë³ çà àäðàäæýííå ì îâû, ÷ûòàé, ñïàäàðñòâà, “Íàøà ñëîâà”!

Øàíî¢íûÿ ñÿáû, ïà÷àëàñÿ ïàäïñêà íà ïåðøàå ïà¢ãîääçå 2018 ãîäà. Ó êàòàëîãó ³íäàì àòûÿ ïðà ãàçåòó ç íàõîäç³ööà íà ñò. 70. Öàíà ç ì ÿ³ºêàñÿ ïÿçíà÷íà. Ó 2018 ãîäçå ì û ïðàöÿåì âûõîäç³öü íà âàñü ì ïàëî ñàõ. Ãàçåòà ìåå äîáðû ðÿäêîûé³ ì ïëàíó ðîçíûõ ìàòýðûÿëa¢, çðîçíû ì ³ ïãëÿäàì³³ ïàäûõîäì³, ó òû ì ë³êó³ àäðîçíû ì³ äà ïàç³öü³ ðÿäêîû³. Ì û áóäçåì ïðàöÿâàäöü ãðóê ì îâàç÷íà¢÷ûõ ³ã³ñòàðû÷íû ìàòýðûÿëa¢ ó âûêëàäàíí³ òûõ à¢òàðà¢, ÿêîì íå çíîêäåòå íà ñòàðîíêàõ ³íâÿçãàöü ÷ûòà÷ó ñãàþ äó ì ê³ ô ³ ì³ãëÿäû, à ïàäà¸ì ³ ìàðåäàì³ëí³³ ³ åðêàâàí³ ñà ì³õ ÷ûòà÷î¢. ×ûòàéöå, äàðåâàéöåñÿ, äó ì àéöå. Áóäçüöå ç íà ì³, ³ âû áóäçåòå ç óñ¸é Åëëàðóñ³ñþ.

ÐÏ - 1

Ì³í³ñòýðñòâà ñóâÿç³ Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü

ÀÁÀÍÅÌÅÍÒ íà ãàçåòó ÷àñîïèñ³ 63865
³íäýêñ âûäàííÿ

ÍÀØÀ ÑËÎÂÀ
(íàçâà âûäàííÿ)

Êîëüêàñöü êàì ïëåêòà¢ 1

Íà 2018 ãîä íà ïåñÿöàõ:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
X	X	X	X	X	X						

Êàì ó
Êóäû (ïðîçâ³ø÷à, ³í³öûÿë û)
(àäðàñ)
(ïàøòîâû ³íäýê ñ)

ÄÀÑÒÀÂÀ× ÍÀß ÊÀÐÒÀ×ÊÀ

íà ãàçåòó ÷àñîïèñ³ 63865
³íäýêñ âûäàííÿ

ÍÀØÀ ÑËÎÂÀ
(íàçâà âûäàííÿ)

Êîøò ïàäïñê³ 9,92 ðóá. Êîëüêàñöü êàì ïëåêòà¢ 1
ïàðàäàðàñ³ê³ ðóá.
Íà 2018 ãîä ïà ì ñÿöàõ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
X	X	X	X	X	X						

Êàì ó
Êóäû (ïðîçâ³ø÷à,³í³öûÿë û)
(àäðàñ)
(ïàøòîâû ³íäýê ñ)

Àëåã Òðóñà¢

Ã³ñòîðûÿ ñÿðýäíÿâå÷íàé Å¢ðîïû (V - XV ñòàãîääç³)

(Працяг. Пачатак у папярэдніх нумарах.)

2. Àâ³íü¸íñê³ ïàëîí ïàïà¢ (1309-1377 ãã.)

Ó 1305 ã. Ïàïàì ïàä óïëûâàì Ôðàíöû³ àáðàë³ ôðàíöóçñêàãà êàðäûíàëà, ÿê³ ¢çÿ¢ ñàáå ³ìÿ *Клімент V*. ¨í íå çàõàöå¢ æûöü ó Ðûìå ³ ñïà÷àòêó ïàñÿë³¢ñÿ ¢ Ë³¸íå, à ïîòûì ó 1309 ã. - ó ãîðàäçå Àâ³íü¸íå, íà ìÿæû ç Ôðàíöûÿé. Àâ³íü¸í çíàõîäç³¢ñÿ ¢ ñêëàäçå Ñâÿø÷ýííàé Ðûìñêàé ³ìïåðû³ ³ íàëåæà¢ ãðàôàì Ïðàâàíñà. Òàê³ì ÷ûíàì, ç 1309 ïà 1377 ã. ïàïû æûë³ íå ¢ Ðûìå, à ¢ Àâ³íü¸íå. Ïàïñê³ çàìàê-ïàëàö áû¢ äîáðà ¢ìàöàâàíû, à áÿñïåêó ïàïàì ãàðàíòàâàë³ êàðàë³ Ôðàíöû³.

Äçÿêóþ÷û âûêàçâàííþ ïàýòà Ôðàí÷ýñêà Ïåòðàðê³, ÿê³ ïàðà¢íà¢ çíàõîäæàííå Ïàïû ç á³áëåéñê³ì âàâ³ëîíñê³ì ïàëîíàì, ÷àñ çíàõîäæàííÿ ïàïà¢ ó Àâ³íü¸íå íàçâàë³ "àâ³íü¸íñê³ì ïàëîíàì". Ç³í³öûÿòûâû Ïàïû Êë³ìåíòà V ó ñêëàäçå êàëåã³³ êàðäûíàëà¢, ÿê³ÿ ìàãë³ àá³ðàöü íîâàãà Ïàïó, áîëüøàñöü ïà÷àë³ ñêëàäàöü íå ³òàëüÿíöû, à ôðàíöóçû. Òàê³ì ÷ûíàì óñòàëÿâà¢ñÿ òðûâàëû ñàþç ïàì³æ êàðàëÿì³ Ôðàíöû³ ³ ïàïàì³, ÿê³ÿ òàêñàìà áûë³ ôðàíöóçàì³. Êë³ìåíò V ïàäòðûìà¢ Ô³ë³ïà IV, ÿê³ çí³ø÷û¢ îðäýí òàìïë³åðà¢ ³ çàáðà¢ ñàáå ³õ áàãàööç³.

Ïàä÷àñ Ñòàãîäâîâàé âàéíû ïàïû áûë³ íà áàêó Ôðàíöû³, øòî àáóðàëà Àíãë³þ ³ ÿå õà¢ðóñí³êà¢. Àâ³íü¸íñê³ÿ ïàïû áûë³ âåëüì³ áàãàòûì³, áî ¢ñå àðõ³â³ñêóïû, â³ñêóïû ³ àááàòû ìóñ³ë³ ïëàö³öü ³ì çà ïðûçíà÷ýííå íà ñâàå ïàñàäû òðýöþ þ ÷àñòêó äàõîäà¢ ñà ñâà³õ áåíåô³öûÿ¢. Àäíàê âåðí³ê³ áûë³ àáóðàíûÿ òûì, øòî ïàïû íå æûë³ ¢ Ðûìå ³ ïàòðàáàâàë³ âÿðòàííÿ ³õ ó ñâàþ äçÿðæàâó. Óðýøöå, ó 1377 ã. Ïàïà Ðûãîð XI âÿðíó¢ñÿ ¢ Ðûì.

3. "Âÿë³ê³ ðàñêîë" (1378-1417 ãã.)

Ïðàç ãîä, ó 1378 ã. Ðûãîð XI, ôðàíöóç ç ïàõîäæàííÿ, ïàì¸ð. Ïàä ö³ñêàì æûõàðî¢ Ðûìà Ïàïàì àáðàë³ ³òàëüÿíöà *Урбана VI*. ¨í àäðàçó ïà÷à¢ âûäàëÿöü ç êàëåã³³ êàðäûíàëà¢ ôðàíöóçà¢ ³ ¢âîäç³öü òóäû ³òàëüÿíöà¢. Ôðàíöóçñê³ êàðîëü ðàçàì ç ôðàíöóçñê³ì³ êàðäûíàëàì³ çàïàòðàáàâàë³ àä Óðáàíà VI âÿðíóööà ¢ Àâ³íü¸í. Êàë³ ¸í àäìîâ³¢ñÿ, êàðäûíàëû íå³òàëüÿíñêàãà ïàõîäæàííÿ àáðàë³ íîâàãà Ïàïó, *Клімента VII*. Àëå ¢ Ðûìå ÿãî íå ïðûíÿë³, ³ ¸í ïàñÿë³¢ñÿ ¢ Àâ³íü¸íå. Òàê³ì ÷ûíàì, ó Å¢ðîïå àäíà÷àñîâà ïà÷àë³ ³ñíàâàöü äâà ïàïû, àäç³í ó Ðûìå, äðóã³ - ó Àâ³íü¸íå. Êîæíû ïàïà ë³÷û¢ òîëüê³ ñÿáå çàêîííûì ïðàâàäûðîì êàòàë³êî¢ óñÿãî ñâåòó, à äðóãîãà íàçûâà¢ ñàìàçâàíöàì. Òàêàÿ ñ³òóàöûÿ äî¢æûëàñÿ ç 1378 ïà 1417 ãã. ³ àòðûìàëà íàçâó "âÿë³êàãà ðàñêîëó", áî öàðêâó àäíà÷àñîâà ¢çíà÷àëüâàë³ äâà (à ç 1409 ã. àæíî òðû) ïàïû. Àâ³íü¸íñêàãà Ïàïó ïðûçíàâàë³ Ôðàíöûÿ, Øàòëàíäûÿ, Íåàïàë³òàíñêàå êàðàëå¢ñòâà, Êàñòûë³ÿ ³ ÷àñòêà êíÿç¸¢ Íÿìå÷÷ûíû. Íà áàêó Ðûìñêàãà Ïàïû áûë³ Àíãë³ÿ, Ôëàíäðûÿ, Ïàðòóãàë³ÿ, Âåíãðûÿ ³ íåêàòîðûÿ ³íøûÿ êðà³íû. Àñîáíûÿ äçÿðæàâû áûë³ íåéòðàëüíûì³, à íåêàòîðûÿ, ó çàëåæíàñö³ àä àáñòàâ³í, ìÿíÿë³ ñâàþ ïðûõ³ëüíàñöü. Àäíàê àâ³íü¸íñê³ÿ ïàïû ¢ òîé ÷àñ áûë³ ìàöíåéøûì³, ³ ³õ âîéñê³ ÷àñòà ãàñïàäàðûë³ ¢ Ðûìå. Ïàïà Óðáàí VI íàâàò ìóñ³¢ óöÿêàöü ç Ðûìà ¢ Ãåíóþ.

Êàòàë³öê³ ðàñêîë âåëüì³ íåïàêî³¢ âåðí³êà¢ - ÿê ïðîñòûõ ëþäçåé, ãýòàê ³ ôåàäàëà¢. Òûÿ çàêë³êàë³ ïàïà¢ çàì³ðûööà, ðàçàì ïàéñö³ ¢ àäñòà¢êó ³ ïîòûì âûáðàöü íîâàãà, àäç³íàãà Ïàïó. Ôðàíöóçñê³ êàðîëü ó ïà÷àòêó XV ñò. àáâÿñö³¢ ïðà ñâîé íåéòðàë³òýò ³ äàìîâ³¢ñÿ àá ïàäòðûìêå Àâ³íü¸íà. ßãî ïàäòðûìàë³ ê³ðà¢í³ê³ ×ýõ³³, Âåíãðû³ ³ Íàâàðû. Êàðäûíàëû àáîäâóõ ïàïà¢ ïà÷àë³ ïàì³æ ñàáîþ ïåðàìîâû àá àá'ÿäíàíí³ ³ ñêë³êàë³ ¢ 1409 ã. ó Ï³çå ñàáîð, êóäû ïðûåõàë³ íå òîëüê³ äóõî¢íûÿ ³åðàðõ³, àëå ³ ïðàäñòà¢í³ê³ ñâåöê³õ óëàäà¢, àñîáíûõ ãàðàäî¢ ³ ¢í³âåðñ³òýòà¢. Ñàáîð ïàçáàâ³¢ ïàñàä ïàïà¢ ÿê ó Ðûìå, òàê ³ ¢ Àâ³íü¸íå ³ àáðà¢ àãóëüíàãà Ïàïó *Аляксандра V*. Àëå ïàïû íå ïàéøë³ ¢ àäñòà¢êó, ³ íà ñâåöå ñòàëà òðû ïàïû (òðýö³ - Àëÿêñàíäð Ï³çàíñê³). Ïàñëÿ ñìåðö³ Àëÿêñàíäðà V òðýö³ì ïàïàì ñòà¢ *Іаан XXIII*.

4. Êàíñòàíöê³ ñàáîð (1414-1418 ãã.) ³ ñàáîðíû ðóõ

²í³öûÿòàðàì ñêë³êàííÿ Êàíñòàíöêàãà ñàáîðà ñòà¢ ³ìïåðàòàð Ñâÿø÷ýííàé Ðûìñêàé ³ìïåðû³ Ñ³ã³çìóíä. ¨í íàñòàÿ¢, êàá ãýòû ñàáîð ñêë³êà¢ Ïàïà ²ààí XÕIII, ÿê³ ³ ïðûñóòí³÷à¢ íà ãýòûì ñàáîðû. Ðûìñê³ Ïàïà Ðûãîð XII ïðûñëà¢ ë³ñò àá ñâà³ì àäðà÷ýíí³ ³ àòðûìà¢ çâàííå êàðäûíàëà. Áåíåäûêò XIII - ïàïà ç Àâ³íü¸íà - àäìîâ³¢ñÿ àäðàêàööà, ³ ÿãî ïàçáàâ³¢ ïàñàäû Êàíñòàíöê³ ñàáîð. ¨í íå ïàãàäç³¢ñÿ ç ãýòûì, àëå ìóñ³¢ ç Àâ³íü¸íà ¢öÿ÷û ¢ ²ñïàí³þ, äçå ³ ïàì¸ð. ²ààíà ÕÕ²²² òàêñàìà àäïðàâ³ë³ ¢ àäñòà¢êó. Íîâûì, àäç³íûì Ïàïàì ó 1417 ã. ñàáîð àáðà¢ *Марціна V*. Òàê óðýøöå áûëî àäíî¢ëåíà àäç³íñòâà êàòàë³öêàé öàðêâû.

Ó ÷àñû "âÿë³êàãà ðàñêîëó" ¢ êàòàë³öêàé öàðêâå íåêàòîðûÿ äçåÿ÷û âûñòóï³ë³ çà àáìåæàâàííå ìàíàðõ³÷íàé óëàäû Ïàïû. ßíû ë³÷ûë³, øòî íàéâûøýéøûì îðãàíàì óëàäû ¢ êàòàë³öêàé öàðêâå ïàâ³ííåí áûöü ñàáîð, à ÿãî ðàøýíí³ ìóñÿöü áûöü àáàâÿçêîâûì³ äëÿ Ïàïû. Òàìó ãýòû ðóõ ³ àòðûìà¢ íàçâó "*саборнага*". Ïðûõ³ëüí³êàì³ "ñàáîðíàãà ðóõó" áûë³ ðîçíûÿ ëþäç³, ñÿðîä ³õ ³ ïðàäñòà¢í³ê³ âûøýéøàãà äóõàâåíñòâà, ³ ¢í³âåðñ³òýöê³ÿ ïðàôåñàðû, ³ áàãàñëîâû, ³ íåêàòîðûÿ ñâåöê³ÿ ê³ðà¢í³ê³. ßíû ïàäçÿë³ë³ñÿ íà ïàìÿðêî¢íûõ ³ ðàäûêàëà¢.

Ïàìÿðêî¢íûÿ ïðûçíàâàë³ ¢ñÿëÿêóþ ñàáîðà ÿê íàéâûøýéøóþ ³íñòàíöûþ ¢ êàòàë³öêàé öàðêâå, ÿêàÿ ìîæà àäïðàâ³öü ó àäñòà¢êó Ðûìñêàãà Ïàïó.

Àëå ¢ øòîäç¸ííûì äóõî¢íûì æûöö³ êàòàë³êî¢ ³õ ê³ðà¢í³êîì ïà-ðàíåéøàìó çàñòàâà¢ñÿ Ïàïà. Ðàäûêàëû ³øë³ äàëåé ³ ïàòðàáàâàë³ çðàá³öü äýìàêðàòû÷íûì óñ¸ ê³ðàâàííå öàðêâîþ, à Ïàïà ìå¢ñÿ áûöü òîëüê³ ãàëî¢íûì öàðêî¢íûì ÷ûíî¢í³êàì, ÿê³ì ê³ðóå ñàáîð.

Íà Êàíñòàíöê³ì ñàáîðû ïðûõ³ëüí³ê³ ñàáîðíàãà ðóõó äàñÿãíóë³ ïý¢íûõ ïîñïåõà¢. Áûëî ïàñòàíî¢ëåíà àáâÿñö³öü Êàíñòàíöê³ ñàáîð óñÿëåíñê³ì, à âûêàíàííå ÿãî ðàøýííÿ¢ - àáàâÿçêîâûì äëÿ ¢ñ³õ. Àïðî÷ òàãî, óäçåëüí³ê³ äàìîâ³ë³ñÿ àá ñêë³êàíí³ íàñòóïíûõ óñÿëåíñê³õ ñàáîðà¢ ³ âûçíà÷ûë³ êàíêðýòíûÿ äàòû ³õ ïðàâÿäçåííÿ. Àäíàê ãýòûÿ òýðì³íû âûêàíàíûÿ íå áûë³. Ýï³äýì³ÿ ÷óìû ïåðàøêîäç³ëà ïðàâåñö³ ÷àðãîâû ñàáîð ó 1422 ã., ³ íàñòóïíû ñàáîð áû¢ ñêë³êàíû Ïàïàì òîëüê³ ¢ 1431 ã. ó Áàçåë³.

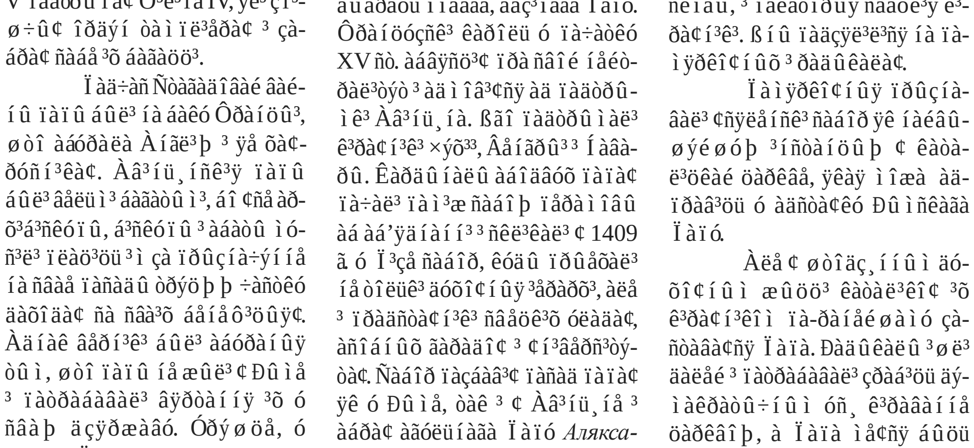

Ïàëàö ïàïà¢ ó Àâ³íü¸íå. Ïàñëÿ 1252 ã. (Àðõ. Ï. Ïóàñîí).

Ñïà÷àòêó íà Áàçåëüñê³ì ñàáîðû ìåë³ ïåðàâàãó ïðûõ³ëüí³ê³ ñàáîðíàãà ðóõó. Ãýòà, â³äàâî÷íà, íå ñïàäàáàëàñÿ Ïàïó *Яўгену IV*, ³ ¸í ðàñïóñö³¢ ñàáîð. Àäíàê óäçåëüí³ê³ ñàáîðó Ïàïó íå ïàñëóõàë³ñÿ ³ ïðàâîäç³ë³ ïàñÿäæýíí³ äàëåé áåç ÿãî. ßíû ñòâàðûë³ íåêàëüê³ êàì³ñ³é, ÿê³ÿ ³ñòîòíà àáìÿæî¢âàë³ ¢ëàäó Ïàïû ³ áðàë³ ¢ ñâàå ðóê³ àñíî¢íûÿ ïðûáûòê³ öàðêâû. Ïàïó ïàê³äàë³ òîëüê³ äàõîäû àä ÿãî ¢ëàñíàé äçÿðæàâû.

Ðûìñê³ Ïàïà ß¢ãåí IV. Ç ñÿðýäíÿâå÷íàé ãðàâþðû.

Àäíàê Ïàïà ß¢ãåí IV ³ ÿãî ïðûõ³ëüí³ê³ âûñòóï³ë³ ñóïðàöü ãýòûõ ðàøýííÿ¢ ³ âûêàíâàöü ³õ íå çá³ðàë³ñÿ. ßíû ïà÷àë³ øóêàöü äàïàìîãó ¢ áóéíåéøûõ ìàíàðõà¢ Å¢ðîïû, à çà ãýòà äàë³ ³ì ìàã÷ûìàñöü óìåøâàööà ¢ öàðêî¢íûÿ ñïðàâû íà ñâà³õ òýðûòîðûÿõ. Êàá óìàöàâàöü ñâàå ïàç³öû³, ß¢ãåí IV ñêàðûñòà¢ñÿ ïðîñüáàþ àá äàïàìîçå ñóïðàöü òóðêà¢ â³çàíòûéñêàãà ³ìïåðàòàðà, ÿê³ ïðàñ³¢ ÿå íå ¢ ñàáîðà, à ïðàç ïàñðýäí³÷à¢ Ðûìñêàãà Ïàïû. ß¢ãåí IV çàïðàñ³¢ óäçåëüí³êà¢ ñàáîðà ñïà÷àòêó ïåðàåõàöü ó Ôåððàðó, à ïîòûì ³ ¢ Ôëàðýíöûþ, êàá ïðàâåñö³ ïåðàìîâû ç Â³çàíòûÿé àá çàêëþ÷ýíí³ öàðêî¢íàé óí³³. Çíà÷íàÿ ÷àñòêà á³ñêóïà¢ ïàñëóõàëàñÿ Ïàïó ³ ñïà÷àòêó ¢ 1438 ã. ïðûåõàëà ¢ Ôåððàðó, à ïîòûì, ó 1439 ã., - ³ ¢ Ôëàðýíöûþ. Àëå ñàì á³ñêóïà¢, ÿê³ÿ íå ïàñëóõàë³ Ïàïó ³ çàñòàë³ñÿ ¢ Áàçåë³, ó 1438 ã àáâÿñö³ë³ ïðà àäñòà¢êó ß¢ãåíà IV ³ àáðàë³ íîâàãà Ïàïó Ôåë³êñà V. Àäíàê ÿíû çðàá³ë³ äçâå ³ñòîòíûÿ ïàìûëê³, øòî ïðûâÿëî ³õ äà ïàðàçû. Ïà-ïåðøàå, íîâû Ïàïà áû¢ ñâåöêàé àñîáàé, ñàâîéñê³ì ãåðöàãàì, ³ äóõî¢íàãà çâàííÿ ðàíåé íå ìå¢, à ãýòà ïàðóøàëà êàíàí³÷íàå ïðàâà. Ïà-äðóãîå, ó òàêîé ìàëîé êîëüêàñö³ (òîëüê³ ñåì ÷àëàâåê) ÿíû íå ìåë³ ïðàâà àáâÿø÷àöü ïðà àäñòà¢êó ß¢ãåíà IV.

Ó òîé ÷àñ íà ïàñÿäæýííÿõ Ôåððàðà-Ôëàðýíòûéñêàãà ñàáîðà áûëà âÿë³êàÿ â³çàíòûéñêàÿ äýëåãàöûÿ (êàëÿ 700 ÷àëàâåê) íà ÷àëå ç ³ìïåðàòàðàì ³ ïàòðûÿðõàì. Ïàñëÿ ïðàöÿãëûõ äûñêóñ³é 6 ë³ïåíÿ 1439 ã. áû¢ ïàäï³ñàíû äàêóìåíò àá àá'ÿäíàíí³ (óí³³) äçâþõ öýðêâà¢ - êàòàë³öêàé ³ ïðàâàñëà¢íàé. Â³çàíòûéöû ïðûçíàë³ âÿðøýíñòâà Ïàïû ³ ïðûíÿë³ íåêàòîðûÿ êàòàë³öê³ÿ äîãìàòû âåðû. Íà ïðàöÿãó íàñòóïíûõ øàñö³ ãàäî¢ áûë³ ïàäï³ñàíû ïàäîáíûÿ óí³³ ç ìàðàí³òàì³ ³ åã³ïåöê³ì³ êîïòàì³. Àäíàê íàñåëüí³öòâà Â³çàíòû³ ³ ³íøûõ ïðàâàñëà¢íûõ êðà³í óí³þ íå ïðûçíàëà. Ó 1443 ã. ó ²åðóñàë³ìå òðû ïðàâàñëà¢íûÿ ïàòðûÿðõ³, ³åðóñàë³ìñê³, àëåêñàíäðû éñê³ ³ àíòûÿõ³éñê³, àñóäç³ë³ óí³þ ³ òàêñàìà çàêë³êàë³ âåðí³êà¢ ÿå íå ïðûçíàâàöü.

Ïàñòóïîâà ñàáîðíû ðóõ àñëàáå¢. Ó 1460 ã. Ïàïà *Пій II* ó ñâà¸é áóëå àñóäç³¢ ÿãî ÿê ç'ÿâó ³ ïàöâåðäç³¢ ðàíåéøû ïàñòóëàò, øòî ¢ëàäà ¢ öàðêâå íàëåæûöü íå ñàáîðó, à òîëüê³ Ðûìñêàìó Ïàïó ÿê ïåðààìí³êó àïîñòàëà Ïÿòðà. Ãýòàÿ áóëà ôàêòû÷íà çàáàðàí³ëà ñàáîðíû ðóõ ó êàòàë³öêàé öàðêâå.

Ïàñëÿ ë³êâ³äàöû³ òóðêàì³ Â³çàíòû³ ñ³òóàöûÿ ¢ õðûñö³ÿíñê³ì ñâåöå ðàäûêàëüíà çìÿí³ëàñÿ, áî çìÿí³¢ñÿ ³ ñàì êàòàë³öê³ ñâåò. Ó ðàìêàõ àäç³íàé êàòàë³öêàé öàðêâû ¢ àñîáíûõ äçÿðæàâàõ ïà÷ûíàþöü óç³íêàöü ìÿñöîâûÿ íàöûÿíàëüíûÿ öýðêâû. ²õ äóõàâåíñòâà - ³, ãàëî¢íàå, âåðí³ê³ - ó ïåðøóþ ÷àðãó ë³÷ûë³ñÿ ïàääàíûì³ ñâàéãî êàðàëÿ ³ òîëüê³ ïîòûì - ïàïñêàãà ñòàë³öà. Íàöûÿíàëüíà-äçÿðæà¢íûÿ öýðêâû ðàíåé çà ³íøûõ óç³íêë³ ¢ Àíãë³³ ³ Ôðàíöû³. Ïåðøûì³ ñâàþ à¢òàíîì³þ ¢ ìåæàõ àäç³íàé êàòàë³öêàé öàðêâû àáâÿñö³ë³ ôðàíöóçû ¢ 1438 ã. íà ñàáîðû ôðàíöóçñêàãà äóõàâåíñòâà. Êàðîëü Êàðë VII ïàäòðûìà¢ ³õ ³ ñâà³ì ðàñïàðàäæýííåì íàäà¢ ãýòàìó ðàøýííþ ñ³ëó äçÿðæà¢íàãà çàêîíà. Óëàäà Ðûìñêàãà Ïàïû ¢ êðà³íå áûëà àáìåæàâàíà, à ðîëÿ êàðàëÿ ¢ äóõî¢íûõ ñïðàâàõ ïàâÿë³÷ûëàñÿ, áî êàðîëü öÿïåð ìîã äàâàöü ñâàå ðýêàìåíäàöû³ ïðû âûáàðàõ äóõî¢íûõ àñîá ðîçíàãà ðàíãó. Ó Àíãë³³ ÿø÷ý ¢ 1351 ã. ïàïàì áûëî çàáàðîíåíà ïðûçíà÷àöü äóõî¢íûõ àñîá ³ äàâàöü àïîø³ì áåíåô³öû³ ¢ âûïàäêó, êàë³ òûÿ áûë³ ³íøàçåìöàì³. Ó 1398 ã. àíãë³éñê³ êàðîëü *Рычард II* ïàäï³ñà¢ êàíêàðäàò ç Ðûìñê³ì Ïàïàì, ïàâîäëå ÿêîãà ¢ñå âûøýéøûÿ äóõî¢íûÿ ïàñàäû ¢ êðà³íå ìàãë³ çàéìàöü òîëüê³ æûõàðû Àíãë³³. Ïàñëÿ ¢çí³êíåííÿ ²ñïàí³³ ÿå êàðàë³ ïàäïàðàäêàâàë³ ñàáå ìÿñöîâóþ öàðêâó ³ ¢çÿë³ ¢ ñâàå ðóê³ ³íêâ³ç³öûþ, ÿêàÿ çìàãàëàñÿ ñóïðàöü ³íàêøàäóìöà¢ ³ ³íøàâåðöà¢. Ç êðûòûêàé êàòàë³öêàé öàðêâû - íàéáóéíåéøàãà çåìëå¢ëàñí³êà ¢ Å¢ðîïå - âûñòóïàë³ âÿäîìûÿ áàãàñëîâû ³ âîëüíàäóìöû. Ñÿðîä ³õ áûë³ âûøýéçãàäàíûÿ ïðàôåñàð òýàëîã³³ Îêñôàðäñêàãà ¢í³âåðñ³òýòà Äæîí Ó³êë³ô, ðýêòàð Ïðàæñêàãà ¢í³âåðñ³òýòà ßí Ãóñ, ³òàëüÿíñê³ ðýë³ã³éíû ðýôàðìàòàð Äæûðàëàìà Ñàâàíàðîëà. Íà æàëü, ³õ ë¸ñû ñêëàë³ñÿ òðàã³÷íà, àëå ìåíàâ³òà ÿíû çàêëàë³ äóõî¢íûÿ ïàäìóðê³ ðýôàðìàöû³ ¢ XVI ñò. Íåêàòîðûÿ ðýôàðìàòàðû ¢ ðîçíûõ êðà³íàõ âûñòóïàë³ òàêñàìà çà äàìåíó öýë³áàòó ³ ïðîïàâåäó ³íäóëüãåíöûé, ÿê³ÿ ïàñêàðàë³ (çà ãðîøû, âÿäîìà) õóòê³ ïåðàõîä äóøû íÿáîæ÷ûêà ç ÷ûñòöà ¢ ðàé.

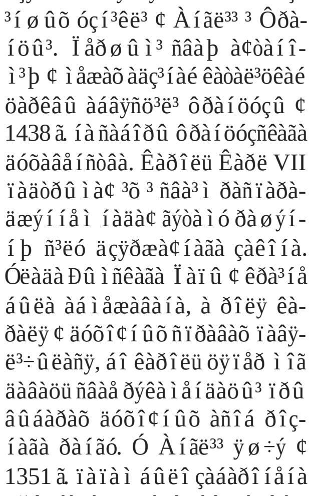

Êàðîëü Ðû÷àðä II Áàðäîñê³. Íåâÿäîìû ìàñòàê, êàíåö XVI ñò.

ÀÑÍÎ¡ÍÛß ÒÝÐÌ²ÍÛ

Áóëà - ïàñëàííå, çâàðîò Ðûìñêàãà Ïàïû, çìàöàâàíàÿ êðóãëàé ïÿ÷àòêàé.

Äàì³í³êàíöû - ñÿáðû ìàíàñêàãà êàòàë³öêàãà îðäýíà, çàñíàâàíàãà ¢ XIII ñò. ìàíàõàì Äàì³í³êàì äçåëÿ çìàãàííÿ ç åðýòûêàì³. Äàì³í³êàíöû ê³ðàâàë³ ³íêâ³ç³öûÿé.

Êàíêëà¢ - ñõîä êàðäûíàëà¢, íà ÿê³ì âûá³ðàþöü íîâàãà Ïàïó.

Êàíêàðäàò - äàìîâà ïàì³æ ê³ðà¢í³öòâàì ïý¢íàé äçÿðæàâû ³ Ðûìñê³ì Ïàïàì àá ïðûíöûïàõ äçåéíàñö³ êàòàë³öêàé öàðêâû íà òýðûòîðû³ ãýòàé äçÿðæàâû.

Ëåãàò - ïàñëàíåö Ðûìñêàãà Ïàïû ç àñîáíûì äàðó÷ýííåì ó ïÿ¢íóþ êðà³íó.

Íóíöûé - ïàñòàÿííû äûïëàìàòû÷íû ïðàäñòà¢í³ê Ðûìñêàãà Ïàïû ïðû ¢ðàäçå ÿêîé-íåáóäçü äçÿðæàâû.

Öýë³áàò - çàáàðîíà êàòàë³öê³ì ñâÿòàðàì óñòóïàöü ó øëþá. ²ñíóå ç XI ñò.

×ûñöåö - äàãìàò êàòàë³öêàé öýðêâû, óâåäçåíû ¢ 1439 ã. Ïàâîäëå ÿãî, ìåñöà, äçå äóøà íÿáîæ÷ûêà çíàõîäç³ööà ïåðàä òûì, êàá òðàï³öü ó ðàé, ïðàõîäç³öü à÷ûø÷ýííå.

ÍÀÉÂÀÆÍÅÉØÛß ÏÀÄÇÅ²

1300 ã. - ïåðøû þá³ëåéíû ãîä êàòàë³öêàé öàðêâû.
1309-1377 ãã. - Àâ³íü¸íñê³ ïàëîí ïàïà¢.
1312 ã. - ë³êâ³äàöûÿ îðäýíà òàìïë³åðà¢.
1320-1384 ãã. - Äæîí Ó³êë³ô.
1347 ã. - ïà¢ñòàííå ¢ Ðûìå íà ÷àëå ç Êîëà äç³ Ðûåíöà.
1378-1417 ãã. - "Âÿë³ê³ ðàñêîë" ó êàòàë³öêàé öàðêâå.
1414-1417 ãã. - Êàíñòàíöê³ ñàáîð.
1438-1445 ãã. - Ôåððàðà-Ôëàðýíòûéñê³ ñàáîð.
1439 ã. - Ôëàðýíòûéñêàÿ öàðêî¢íàÿ óí³ÿ.
1452-1498 ãã. - Äæûðàëàìà Ñàâàíàðîëà.

(Працяг у наст. нумары.)

Âàëåð Ñàíüêî

Êóðûöü - ïëÿâàöü íà íåáà, ñîíöà ³ çÿìëþ

He ¢áà÷ûöü êóðöà, ÿê³ í³ ðàçó íå ïàïðàñ³¢ áû öûãàðýòó ö³ çàïàëêó. Íÿìà òàêîãà. Hi íà Áåëàðóñ³, í³¢ ³íøûì êóòêó çÿìë³.

Çíàéäç³öå âÿäðî ö³ áî÷êó, ÿê³ÿ á íå çàïî¢í³ë³ñÿ àä êàïàííÿ ìàëåíüê³õ ðýçåíüê³õ êðîïåëåê âàäû. Ïðàç äçåíü ö³ òûäçåíü, ìåñÿö ³ö³ êâàðòàë âûí³ê âÿäîìû - âàäà ïåðàë³ööà ç ïîñóäó, çàìàêðýå ïàäëîãà, çàã³íå õàòà, êâàòýðà.

Ëþáàÿ âûêóðàíàÿ öûãàðýòà äëÿ çäàðî¢ÿ êóðöà - òàÿ æ êðîïëÿ. Ïàêîâà ââàäçÿííîé ÷àñòàé êðîïåëüê³ - ïàñòóïîâà çàã³íàå æûëë¸, âûêóðàíàÿ öûãàðýòà - íåïàçáåæíà çàõàðîâàå ¢âåñü àðãàí³çì ÷àëàâåêà. Ìåäûöûíñêàÿ ñòàòûñòûêà âÿäîìàÿ - ÿíà ñòðàøíàÿ, ç êîæíûì ãîäàì ïàãàðøàåööà: ó ñÿì'³ êóðöà, êàëåêòûâå, äçÿðæàâå.

Óíóòðàíû ñòàí êóðûëüø÷ûêà âåëüì³ õóòêà ïðàõîäç³öü íàñòóïíûÿ ñòàäû³: ñïðàì, í³ÿêàâàòàñöü, àáûÿêàâàñöü äà çà¢âàã ïàäàì÷íûõ, ïðûåìíàñöü, ïà÷àòê³ ïðàñòóäæâàííÿ¢, íàñìàðêà¢, ñòîìà ïðû õàäçå, çàäûøê³, çàáû¢ë³âàñöü, àñëàáëåííå ïàìÿö³, ïàñòàÿííàÿ ñóõàñöü ó ðîöå, íÿ¢âàæë³âàñöü äà ñÿáå ³ áë³çê³õ, öÿæêàÿ äàëåêàÿ, ñâàðû, ïà÷àòê³ ïàëàâîé ñëàáàñö³, çàô³êñàâàíûÿ íàâàò ó áàëüí³öàõ áðàíõ³òû, ëàðûíã³òû, ãàñòðûòû, õâàðîáû ñýðöà, ë¸ãê³õ, ³ìïàòýíöûÿ, ³íâàë³äíàñöü, äà÷àñíàÿ ñìåðöü. Çäàðîâû ðàçóìíû ÷àëàâåê ïðàç öûãàðýòó çà¢÷àñíà ³ ¢ïý¢íåíà âÿäçå ñÿáå äà íÿìîãëàñö³ ô³ç³÷íàé ³ äóõî¢íàé, õóòêàé ñòàðàñö³, ñìåðö³. Äç³êóíñòâà.

Ó ïà÷àòêî¢öà¢, ìàëàäûõ êóðöî¢ âîñòðà ïðàÿ¢ëÿþööà ðàçäðàæíåííå, íåìàòûâàâàíûÿ çðûâû íà ãðóáàñöü, íåñïàêîé ç-çà äðîáÿçíàñö³. Âàíàðë³âàÿ ïûõà ³ âûñòà¢ëåííå ÿ ¢æî àäðîñëû, ñàìàñòîéíà ïðûìàþ ðàøýíí³ - ÷àñòà çìÿíÿþööà ïðûäóøàíûì íàñòðîåì, ãàëà¢íûì áîëåì, íàâàò ãàëàâàêðóæýííåì, ó ñòàëàãà - äà÷óâàííå öÿëåñíûõ íåäàõîïà¢, êàë³ íå âûêóðûöü öûãàðýòó; ¸í ìîæà ë¸ãêà çàñíóöü ó ñòóäÿíöêàé ö³ øêîëüíàé à¢äûòîðû³, êàëÿ ñòàíêà, íà à¢òàáóñíûì ïðûïûíêó.

Òûòóí¸âàÿ ïðàìûñëîâàñöü, ïàâîäëå ñòàòûñòûê³ àìåðûêàíöà¢, çà ãîä çàá³âàå íà çÿìë³ ÷àòûðû ì³ëüÿíû ÷àëàâåê*. Ïðûáë³çíà 50% ïðûâàòíûõ ïðàäïðûåìñòâà¢ ÇØÀ ³ ¢ñòàíî¢ íå áÿðóöü íà ïðàöó êóðöî¢, à ¢çÿë³ (íÿìà äçå äçÿâàööà) - íà 10-12% çìåíøâàþöü çàðïëàòó.

Êóðýö ³ ÿãî ñÿì'ÿ ãíÿòóöü ñâàþ ³ñíàñöü, àø÷àñë³¢ë³âàþööà ÿçâàì³, ë³øàÿì³.

He çàáóäçåì ãðàøîâû áîê êóðýííÿ. Ç äûìàì öûãàðýòû êóðýö ðàñïóñêàå çà¢ñ¸äû ïàòðýáíûÿ ñÿì'³ ãðîøû, àáêðàäâàå ñÿáå, äçÿöåé, íàêë³êàå êðû¢äë³âûÿ ïàïðîê³ ìàëå÷û ³ æîíê³, ñàì óöÿãâàå ¢ íàðêîòíóþ àòðóòó ñÿìåéí³êà¢, àñëàáë³âà ñûíî¢, çàáðóäæâàå ¢ñ³õ íûÿ ë¸ãê³ÿ, ðîçóì ³ äóøû, çàñëàáëÿå ñâàþ ³ êðý¢í³êà¢ ãåííóþ àñíîâó.

Ýñòýòû÷íû áîê: áðóäíûÿ ïàëüöû, àã³äíû ïàõ çðîòà, ïðàêóðàíûÿ ñìóðîäíûÿ ðý÷û - çëî äëÿ ÷àëàâåêà, ãðàìàäñòâà, ïëàíåòû.

Ñòàðàáûòíûÿ, ñâÿòàÿçû÷í³öê³ÿ áåëàðóñê³ÿ ïðûêìåòû

Àñíî¢íûÿ ïà¢òàðàþööà, âàð'³ðóþööà äëÿ à) ëåïøàãà çàñâàåííÿ; á) óñ¸ âÿë³êàå ¢òîðûööà; â) íà òîå ³ ïðûêìåòà, êàá ÷àñö³öà ¢ ïàìÿö³.

1. Êóðûø - ïàäêóðâàåø äûìàì íåáà, êîñìàñ, àñòðàë (êîæíû âûáÿðû ¢ïàäààáíû ñ³íîí³ì) - íå ÷àêàé ñïàãàäû ³ ïàõâàëû çà ñâîé ïàñòàÿííû ãðýõ äà íåáà, óí³âåðñóìà, Áîãà.

2. Àäç³í êóðýö çà ãîä ç³øà÷àå ïðàöó äâóõ âÿë³ê³õ äðý¢. Âûòâîðàíû ³ì³ ³ ê³ñëàðîä òûòóí¸¢ø÷ûê ñïàëüâàå.

3. Òðàâû, êâåòê³, ë³ñòîòà äðý¢ öåðïÿöü àä òûòóí³êà, ³õ áîëü òàêñàìà íà ³ì.

4. Õòî ¢öÿãâàå ìàëîãà ö³ íÿâîïûòíàãà ¢ êóðýííå - ñÿáå ¢öÿãâàå ¢ äðûãâó ³ ¸ñàíîñíûÿ òû÷ê³, óäàðû.

5. Ó êóðöà ç'ÿäàþööà çóáû, ñëàáåþöü ñýðöà, âî÷û, ë¸ãê³ÿ, ³ìóííàÿ ñ³ñòýìà.

6. Ãîðøûöü, çí³øà÷àöü ñâîé öÿëåñíû õðàì - ãðàøûöü.

7. Àêóðê³ öûãàðàòû, àáïàëê³ ñåðí³êà¢, ïîïåë, ïà÷ê³ ç-ïàä öûãàðýòà¢ ê³äàåø íà çÿìëþ - ïëþåø íà çÿìëþ. Óñåìàã÷ûìûÿ íàïà¢³íòýë³ãåíòíûÿ ñëî¢íûÿ âûáðûê³ - ìà¢ëÿ¢, ê³äàþ àêóðê³ ¢ ïîïåëê³, ñìåòí³öû - àäãàâîðê³ øýðûõ ³ íåäàë¸ê³õ, õ³òðóñåíüê³õ. Êîæíàÿ ê³íóòàÿ öûãàðýòà íà çÿìëþ - ïëÿâîê íà çÿìëþ.

8. Ñïë¸¢âàåø ñë³íó ³ õàðêàâ³ííå íà çÿìëþ - íå ÷àêàé ñïàãàäû ö³ ïàõâàëû àä ÿå çà ¢ëàñíàå ïàñòàÿííàå áëþçíåííå, âûõàðêâàííå. Çÿìëÿ íàéëåïøàÿ ìàö³, - ÿê³ á òóïû íå áû¢ ñûí, íå ìîæà àä ÿãî ïî¢íàñöþ àäðà÷ûñÿ, öåðï³öü, äàðóå, àëå íå äîëåå ëåïåé äóõî¢íà ïàìàãàöü ÿìó ¢ äçåÿõ, íå ñóïûí³öü óêàðîò ÿãî äç¸í.

9. Ááàáêà ïðûá³ðàå ïàä'åçä, âóë³öó, âûëî¢ë³âàå ñà ø÷ûë³í ³ ááêàâ³ííÿ àêóðê³, âûíîñ³öü. Íàê³ì ÿå çëî ïàæàäàíí³, à òî ³ ïðàêë¸íû? Íå òîëüê³ íà íåàõàÿõ ³ ðàçáýðñ³¢öàõ - íàéïåð íà êóðöàõ.

10. Õî÷àø âûðàäæàööà - êóðû, õóò÷ýé ³ áîëåé çàòÿãâàéñÿ. Âûðàäç³øñÿ.

11. Ïðûéøî¢ ç çÿìë³ ³ ïîéäçåø ô³ç³÷íà òóäû, à ïëþåø íà ÿå ñâàþ ëþëüêó/êàëûñêó - í³ íà ÿêóþ ë³òàñ³âàñöü ó êðûòû÷íûõ âûïàäêàõ òû ö³ áë³çê³ÿ íå ìîæàöå ðàçë³÷âàöü àä êàðì³öåëÿ. He ìîæàöå.

12. ²íøûõ ààáêóðâàåø - ãðýøûø. Âûõîäç³ø äûì³öü ó òóàëåò, íà ëåñâ³öó, ó õàòó íå êóðûø - íå âûêðó÷âàéñÿ, òâàå ë¸ãê³ÿ óâåñü ÷àñ äûõàþöü òûòóí¸ì, í³êàö³íàì, êðýíîëàì³, óñ¸ âûäûõàåø íà êâàòýðó. Çìóøàåø êðý¢íûõ äûõàöü òâà³ì ñìóðîäàì.

13. Ñàì àáÿøêîäæâàåøñÿ ô³ëüòðàì, à ìàö³, ñÿñòðà, æîíêà, äçåö³ - ïàñ³¢íûÿ êóðöû - ó ïÿöü ðàçî¢ áîëüø óäûõàþöü òâà³õ äàõîäà¢, áë¸êàòó, ãàäàñòâà.

14. Íå âåäà¢ ïðà ãðýøíóþ çàøêîäó - íå öÿìí³. Óñ¸ æûöö¸ âûêðó÷âàåøñÿ. Âåäàåø ïðàâ³ëû ðóõó, íå âåäàåø, à òðàï³¢ ïàä à¢òî/öÿãí³ê - âûí³ê àäíîëüêàâû. Íÿâåäàííå çàêîíà íå âûçâàëÿå àä ÿãî âûêàíàííÿ.

15. Àáäûìâàåøñÿ - ïðàá³âàåø óëàñíàå á³ÿïîëå. Ç âÿäçåðöà âàäà êàïêàïàå - õàòà çàã³âàå, õóòêà çàã³âàå.

16. Ïðîñüáà äà äðóãîãà - ïðûí³æýííå ñÿáå. Áîëåé ïðîñüáà¢, áîëåé çàí³æýííÿ¢. Êóðýö ïàñòàÿííà ïðîñ³öü: äàé öûãàðýòó, ïàê³íü êóðíóöü, äàé çàïàëêó, äàâàéöå ïðûïûí³ìñÿ, çààáÿãó êóïëþ öûãàðýò - ïàñòàÿííà í³ç³öü ñÿáå, òîï÷à.

17. Øêðàáåø íåáà ³ ëþäçåé ïóñòûì³ íÿñêîí÷íûì³ ïðîñüáàì³ - íå ÷àêàé ñïîãàäç³ àäáëàêà¢, ñàìîãà íåáà.

18. Êîæíàå äûõàííå ïàòðààáóå àáí³ìàííÿ, ççà¢÷àñíåëû êóðýö, ÿê ³ àëêàø, ðàíà ñëàáåå, ô³ç³÷íà íå çäàòíû íà ïðàöÿãëûÿ àäíîñ³íû ç æîíêàþ. Øìàò ³õ ïëà÷à ¢ ïàäóøêó, áî êóðýö òîëüê³ íå âûêîíâàå àáàâÿçêà¢ ó ëîæêó. Âûêîíâàå - íå àòðûìë³âàþöü æàíê³ ïà¢íàöýííûõ áÿëîê³¢.

19. Ì³ííîñòàà æàí÷ûí³ äçÿöåé çàòðûìë³âàþöü íà ïí³õ³÷íûÿ ³ ìåäûöûíñêàÿ äàïàìîãà ç-çà ïàñòàÿííûõ âûäçåëàê êóðöî¢/àëêàøî¢.

20. Äçå¢êà êóðûöü - íÿðîäíû, âûê³äûø íà òðàö³íó.

21. Äçåö³ ³õ óæî çàêàäç³ðàâàíûÿ íà ñ³ë³íàñöü äà êóðýííÿ, àëêàãîë³çìó, íàðêàòû.

22. Íå õî÷àø ðàçäðàæíÿöü æîíêó-êóðûëüø÷ûöó, ç äçå¢êàþ-êóðûëüø÷ûöàþ íå òà¢ðóéñÿ.

23. Ñâÿêðîõà/ñâ¸êàð íå æàäàå íÿâåñòêó êóðûëüø÷ûöó, à ö¸ø÷à/öåñöü çÿöÿ êóðöà.

24. Àä êóðýííÿ ëÿìàåööà, ñ³ïíå ãîëàñ ìóæ÷ûíû, æàí÷ûíû, çàðàíà òàâàð ãðóáåå, ìàðø÷ûíåå, æà¢öåþöü ³ ðàçâàëüâàþööà çóáû.

25. Êóðûëüø÷ûöû ¢ âàñ ðàçû áîëåé ðàñõîäóþöü êàñìåòûê³, ÷àñó, ãðîøàé íà øïàêë¸¢êó ³ ðàñôàðáî¢êó ñàñòàðýëàãà òâàðó.

Ìàëàäàÿ äóðí³÷êàøêîëüí³öà ïà÷ûíàå çàöÿãâàööà äûìàì, áî ìîäíà, ãýòà ìîäíà ³ ïðûãîæà (60%), áî ñÿáðî¢êà öûãàðýòí³öü - õî÷à ïàäàáàööà ñòàðýéøûì õëîï÷ûêàì (40%). Àááåçàâà äàñòóïíûÿ, ñòàðàþööà ïàäïàí³öü ê³íàãåðîÿì, íå ðàçóìåþöü íàéâàæíàãà äëÿ äçÿ¢÷àò: òîëüê³ 1% þíàêî¢ àäààáðàþöü êóðûëüø÷ûö, 15% - ààáûÿêà¢í³÷àþöü, 84% - ñòàâÿööà ðýçêà àäìî¢íà.

Í³õòî ç ðàçóìíûõ òàëåíàâûõ õëîïöà¢ íå õî÷à æîíêàþ êóðûëüí³öó. Ó çàìåææû äçÿ¢÷àòû àäâó÷âàþööà êóðûöü, ãýòà ñîðàìíà, íåïðûñòîéíà, ñòàòû ô³ç³÷íà ïàêàë³÷àíûÿ, ô³íàíñàâûÿ, à áåëàðóñê³ÿ äóðí³÷ê³ íàñëóõà¢øûñÿ ïàâÿðõî¢íàé àé÷ûííàé ³ çàõîäíÿé âàðîæàé ðýêëàìû - ïà÷ûíàþöü ñìàë³öü. Ãðýøàöü ïåðàä ïðîäêàì³, íàø÷àäêàì³.

Ïðû íÿäà¢í³ì àïûòàíí³ ç òðîõñîò õëîïöà¢ óñÿãî äâóì áûëî ¢ñ¸ ðî¢íà, áóäçå êóðûöü ÿãî æîíêà ö³ íå, àñòàòí³ÿ (!) ðýçêà ïðàòýñòàâàë³.

Äçÿ¢÷ûíà ñïÿøûûêà áûëûíóñî÷íàé, ìîäíàé, à òðà-ï³êà ¢ êàòýãîðûþ æàí÷ûí, ÿê³õ íå ïàâàæàþöü ìóæ÷ûíû, ñûõ³õ, ñàìîòíûõ, çàæû¢ëåíûõ.

26. Äçÿ¢÷ûíà êóðûöü - òðàö³öü âÿë³ê³ÿ øàíöû ¢ëàäêàâàööà íà äîáðóþ ïðàöó. Óëàäçüöà - íàæàí íàãà à¢òàðûòýòó ¢ ñóïðàöî¢í³êà¢ íå ìåöüìå.

27. Æàí÷ûíà êóðûöü - äç³öÿ êàë³÷ûöü, äà íàðàäæýííÿ ³ ïàñëÿ. Êóðûëüø÷ûêà ¢ òðû-÷àòûðû ðàçû ÷àñöåé ³ àá¢æýé íàðàäæàå. Íà òðàö³ó äçåö³ êóðûëüø÷ûêà¢ ç àñëàáëåíûì ãåííûì ôîíäàì. Äçåö³ êóðûëüø÷ûêà, àñàáë³âà êóðûëüø÷ûöû, ïðû ¢ñ³õ ðîäíûõ ìàã÷ûìàñöÿõ íà ÷àñòûõ ïðàñòóäàõ ³ ìîöíûõ ïðàáëåìàõ íà ôîíå ñüþäû ³ ïàñëÿ ñòàí ÑÍÄ-ý¢ñêàÿ, ç äàë¸êàãà çàìåææà (ÇØÀ).

Òðó÷ýííå ñÿáå ³ âàêîë³ëÿ òûòóí¸âûì ÿäàì - ãàíåííàÿ äëÿ öûâ³ë³çàâàíàãà ÷àëàâåêà çâû÷êà. Ïà¢ì³ëü¸íà ìóæ÷ûí ñÿðýäíÿãà ¢çðîñòó (35 - 69) øòîãîä ïàì³ðàå ¢ Ðàñ³³, ó 42% ïðû÷ûíà ñìåðö³ - êóðýííå. ßíî ïåðàâûøàå àíêàëàã³÷íûÿ õâàðîáû íà 59%, ñàðäý÷íàñàñóäç³ñòûÿ - íà 44%, õâàðîáû ë¸ãê³õ - íà 70%. Çàòîâàðýëûÿ êóðöû ¢äâàÿ ðàíåé ïàì³ðàþöü, ÷ûì íåêóðöû.

Êóðýö ïà äàäçåíûõ Ñóñâåòíàé àðãàí³çàöû³ àõîâû çäàðî¢ÿ (ÑÀÇ) ¢êàðî÷âàå ñâà¸ æûöö¸ íà 18 - 20 ãàäî¢, à òî ³ òðûööàòü. Êîæíû òàê ö³³íàêø ïà÷ûíàå çàõîðâàöü ïðàç 7 - 8 ãàäî¢ ñìàëåííÿ. Ðýêëàìà, çàìî¢÷âàííå øêîäû àä òûòóí¸ - ñâÿòîìàÿ äýçûíôàðìàöûÿ. Áÿçàîæíàå âûõàâàííå ìîëàäç³, àäñóòíàñöü ó ÷àëàâåêà àäëàçíàñö³ ïåðàä ñÿì'¸é ³ áë³çê³ì³ ïàìàãàþöü êðî÷ûöü òûòóí¸âàìó íàðêîòûêó.

Ìàëàäû õëîïåö øòîäíÿ âûêóðâàå 15 - 20 öûãàðýòà¢ - ñêàðà÷àå æûöö¸ íà 12 ãàäî¢ óæî äà ñàðàêàãîäçÿ. Âûêóðàíàÿ öûãàðýòà àäá³ðàå 15 õâ³ë³í æûööÿ. Êóðûëüø÷ûê³ ¢ 30 ðàçî¢ ÷àñöåé õâàðýþöü íà ðàê ë¸ãê³õ.

Ó òûòóí¸âûì äûìå íÿìàëà ïàëîí³þ-210. Àä àäíàãî âûêóðàíàãà ïà÷êà öûãàðýò æàí÷ûíà àòðûìë³âàå äîçó àáïðàìåíüâàííÿ ¢ ñåì ðàçî¢ áîëüøóþ çà ¢ñòàëÿâàíóþ ì³æíàðîäíûì ïàãàäíåííåì ïà àáàðîíå àä ðàäûÿöû³.

Ó êóðûëüø÷ûöû ¢ 25 ãàäî¢ ïðààáëåìû ç íàðàäæýííåì äç³öÿö³. ßíî íà 20 - 23% ãåíåòû÷íà ñòàíå çàñëàáëåíàå. Í³êàö³í àä çàêóðûëàé öÿæàðí³öû ë³òàðàëüíà ïðàç 3-5 õâ³ë³í ïðàç ïëàöýíòó ¢ ñýðöû ³ ìàçãàõ ïëîäà, íàðîäæàíàå äç³öÿ ô³ç³÷íà ³ ðàçóìîâà ìîöíà àäñòàå àä ðàâåñí³êà¢.

ßíî íàäûõàëàñÿ íå òîëüê³ í³êàö³íó ³ ñåðàâàäàðîäó, àì³ÿêó ³ âîê³ñó âóãëÿðîäó, ýô³ðíûõ àëåÿ¢, à ³ ñîòí³ ïðàöýíòíûõ êàíöýðàãåíà¢ - áåíçàï³ðýíó, ïàëîí³þ-210.

Äçåö³ äà ïÿö³ ãàäî¢ ç ñÿì'³ êóðöà íà 73,9% ÷àñöåé õâàðýþöü, êóðûöü ìàìà ³ òàòà - íà 77%. Ó ñÿì'³ êóðöà êàøëÿþöü äí¸ì ³ íî÷÷ó. Áîëüøàñöü äçÿöåé ç íåäàõîïàì³ ðàçâ³ööÿ (êàëåêà¢, ³íâàë³äà¢...) íàðàäæàåööà àä êóðûëüø÷ûêà¢ ³ âûêóðâàþ÷ûõ êàâàëåð-àäïðûíàâàöüà¢ ïàëàâîé ñóâÿçi ³ ³õ ñÿìåéí³êà¢ - íÿ äçàòàþöü àëêàãîëÿ íà ³õ òàêàâà ³ íàðêîòûêó.

Ìàëàäàÿ ïàêàë³÷àíàÿ ... Ïðàäîëæýííå ñóñïåëüíàé ãàëîâû ñ³í³àöû³ êóðöàìà ³ ¢ëàñíàãà âûðàäæýííÿ ³ ãîðà ñâàÿêî¢.

Ä³ÿëîãàì ç ³íôàðìàöû³ ïà êóðýííþ ¢ çàðî¢øàé íàïà¢íÿþöü íå äà êîíöà ìàòýðû, ³ìåííà ñàìûÿ ñóðîâûÿ: ïðàáë³ìû ç àäìîâàé àä êóðýííÿ ³ ãýòàê äàë¸êà íå âûðàøàíûÿ.

Ó Ðàñ³³ ³íøûìàå ëàãàäû ¢ ïàçàêàíòðîëü ÷ûñòàòû ¢ 2003 ãîäçå äûçàêàçàíà ðýêëàìà, ó ïðàäóêöû³ øòî ïðàäàñöü ïàê³íü êóðýííå ÷àñ ³ ïðûâÿçàíàñöü.

Äçå¢÷ûíû ³ ìàëàäûÿ ³ íàâàò çà ðàá³íàé ïàäëåòêàâàé àñàáë³âàñöþ - íàïðûêëàä, äà ³ ïàõîäíàé íàñàðàäæàíàé æàí÷ûíû ãîðà âûêàð³öü ÷àñöåé.

Áàáà ÿïàâàäûööà ³ ðàñ³ñàìà ¢ çàâÿäçåííå ñûòóàöû³ íÿ ìîæ íà ãàâàðûöü àá çðàçêîâûì ïðûêëàäçå.

Äçÿäóëÿ ³ äçÿäçüê³ ñÿì'³ ïàëÿ¢í³÷à íÿ ìîãóöü áûöü ïðûêëàäàì ¢íóêàì.

Âûêóðâàííå äçåöÿì³ öûãàðýò ïàâîäëå àãóëüíàé ñòàòûñòûê³ àäáûâàåööà ¢ ñÿðýäí³ì ó 11 - 12 ãàäî¢.

Ïàêóïàíå ¢ ÑÑÑÐ çà ãîä äàñÿãàëà àìàëü 300 ì³ëüÿðäà¢ öûãàðýò ³ òàêñàìà íàçàâà ³ìïàðòó.

Ó ÑÑÑÐ êóðöû ïàì³ðàë³ íà 15 ãàäî¢ ðàíåé: àä õâàðîá ñýðöà íà 18 ãàäî¢, àä áðàíõ³òó íà 14 ãàäî¢, àä ðàêó ë¸ãê³õ íà 11 ãàäî¢. Ïðû íåêàëüê³õ õâàðîáàõ êóðýö çàã³íàå¢öà ¢äâàÿ ðàíåé ÷àñó.

Âûêóðâàííå äçÿþõ öûãàðýò çíà÷íà ïàâûøàå ê³ñëîòíàñöü ó ñòðà¢í³êó, àñàáë³âà ÷ûì íà äàíó ãàäç³íó. Ìåíàâ³òà ïàãàäæàå ìàðâàëüíûÿ ìàãàäçûì çíî¢ ³ ìíîãà ïàêàë³÷àíûõ ¢ ñòðà¢í³êó. Ýôåêò ëÿ÷ýííÿ ¢ òàêîé õâîðûõ íåçà, à òî ³ áåñêàðûñíà.

Ó ÑÑÑÐ êóðöû ïàì³ðàë³ íà 15 ãàäî¢ ðàíåé: àä õâàðîá ñýðöà íà 18 ãàäî¢, àä áðàíõ³òó íà 14 ãàäî¢, àä ðàêó ë¸ãê³õ íà 11 ãàäî¢. Ïðû íåêàëüê³õ õâàðîáàõ êóðýö çàã³íàå÷öà ¢äâàÿ ðàíåé ÷àñó.

Âûêóðâàííå äçâþõ öûãàðýò çíà÷íà ïàâûøàå ê³ñëîòíàñöü ó ñòðà¢í³êó, àñàáë³âà ÷ûì íà äàíó ãàäç³íó. Ìåíàâ³òà ïàãàäæàå ìàðâàëüíûÿ àäíîñ³íû ñòðà¢í³êà ³ ïàêàë³÷àíûõ ³õ ïàäàâàþ. Ýôåêò ëÿ÷ýííÿ ¢ òàêîé õâîðûõ íåçà, à òî ³ áåñêàðûñíà.

Êîëüê³ ïàìÿòàåöü ìàëàäûÿ ëþäç³ - ïàêëàäâàþöü óæî áëþçíåííå? Êóðýö àëåéàå ãàòûìû, âûêóðâàþ÷û ñàìàãî ñÿáå.

Êîëüê³ çàõîäçÿöü ìàëàäûÿ ³ íÿñòîéíûÿ...

Ó äàäçåíûõ, ÿê ñâåä÷àöü ïðàôåñàð³ ï³ðàäà¢, ñòàòûñòûêà: øòîãîä ó 300 òûñÿ÷ ðàíí³õ ñìåðöÿ¢ äà êóðöà¢.

Ðî¢íà. Óçíà¢ëåííå áàëÿ÷àê ó 4 ðàçû ÷àñöåé.

ÓÇØÀ âó÷îíûÿ âûâåë³ ñòàòûñòûêó: øòîãîä ó êðà³íå 300 òûñÿ÷ ðàí³õ ñìåðöÿ¢ àä êóðâà.

...Äçåö³ êóðûëüø÷ûöà¢ àñòàþöü ó ðàçóìîâûì ³ ô³ç³÷íûì ðàçâ³öö³, áîëüø ñïàæûâàë³ í³êàö³í ó ãðóäíûì ìàëàöý. Êàë³ õëîï÷ûê âûêóðûâ óñÿãî öûãàðýòû äà 12 ãàäî¢, 70% ç ³õ ñòàíå êóðöàì.

Í³êàö³í ïà òàêñ³÷íàñö³ íå ñàñòóïàå ñ³í³ëüíàé ê³ñëàòå, äçåéí³÷àå íà öýíòð ïàëàâîé ôóíêöû³, ïàðóøàå ìåíñòðóàöû³, ÷àñàì ïåðàïûíÿå ³õ, çí³æàå ñëûõ, ñìàêàâûÿ, íþõàëüíûÿ, çðîêàâûÿ ôóíêöû³.

Òûòóí¸âàÿ ïðàìûñëîâàñöü ÷àñàì ë³÷àöü âûãàäíàé - ç-çà ïàäàòêà¢, çáîðà¢, ë¸ãêàãà âûðàø÷âàííÿ, õóòêàãà àòðûìàííÿ ïðûáûòêó. Óñå çàáûâàþöü, øòî äëÿ ñóø³ ë³ñöÿ¢ òûòóíþ ðàñõîäóåööà øìàò ëÿñíûõ ðýñóðñà¢. Ó ÑÑÑÐ äëÿ ãýòàãà ñïàëüâàë³ ì³ëüÿðä äðýâà¢. Ïàïåðû íå õàïàå, íà öûãàðýòû, ïà÷ê³ ³ êàðîáê³ çíàõîäç³ööà. Ðàñõîäàâàë³ øòîãîä íà òûòóí¸âûÿ âûðàáû 100 òûñÿ÷ òîí ïåðøàêëàñíàé ïàïåðû. Ó 1976 ãîäçå ¢ ÑÑÑÐ ñàáðàë³ 299 000 òîí òûòóíþ, çðàá³ë³ 340 ì³ëüÿðäà¢ öûãàðýò.

Ïåðøàêëàñíûÿ çåìë³ çàñåéâàþööà òûòóí¸ì, ñïàëüâàåööà ì³ëüÿðä äðýâà¢, âûëÿòàþöü ó íåáà òûñÿ÷û òîí ïåðøàêëàñíàé ïàïåðû, óïóñòóþ ³äçå ïðàöà òûñÿ÷à¢ ðàáî÷ûõ, ãàíäëÿðî¢, ³íæûíåðà¢, ñîòíÿ¢ âó÷îíûõ... - êàá ÑÑÑÐ òðàö³¢ ïà¢ì³ëü¸íà ÷àëàâåê àä õâàðîá, çâÿçàíûõ ç òûòóí¸ì.

Ñóñâåòíàÿ òûòóí¸âàÿ ïðàìûñëîâàñöü ïàñòà¢ëÿå íà ðûíàê êàëÿ ÷àòûðîõ òðûëü¸íà¢ öûãàðýò, ïðûáûòàê àä ³õ ïðîäàæó - 85 - 100 ì³ëüÿðäà¢ äîëàðà¢, ïà äàäçåíûõ ÑÀÀÇ ("Çäîðîâüå ìèðà", ²² - ²²², 1980). (Ïàâîäëå Ô. Ð. Óãëîâà).

Àêàäýì³ê Ô¸äàð Ðûãîðàâ³÷ Óãëî¢, âÿë³ê³ õ³ðóðã ³ áàðàöüá³ò çà çäàðî¢å íàðîäà¢ ÑÑÑÐ ³ Ðàñ³³, ðàá³¢ õ³ðóðã³÷íûÿ àïåðàöû³ ¢ ñòî ãàäî¢, ¸í óñ¸ æûöö¸ ðýçêà àäìà¢ëÿ¢ ÷óìó ñó÷àñíàãà ÷àëàâåöòâà - êóðàâà ³ ï'ÿíñòâà. Ó ðàçìîâå ñà ìíîþ íàçâà¢ ìíîñòâà íîâûõ ôàêòà¢, ïàäçåé, ïðîçâ³ø÷à¢. Àñàáë³âà ¢ðàç³ëà ìÿíå ÿãî âåë³çàðíàÿ ïóáë³êàöûÿ "Ñàìàçàáîéöû" ("Âîçðîæäåíèå Ðîññèè". Ñ.-Ïåòåðáóðã, 1995). ßãî ö³õ³ÿ ñëîâû íààáàòíà ãó÷àöü ïðàç ãàäû:

- Ìû ³ âû ðîá³ì âÿë³êóþ ñïðàâó, ÿê ìîæíà ðàòóåì ñëàâÿíñòâà ³ ïðàòàãàë³çàöû³. Àäíàê òðýáà ÿñíà ¢ñâåäàìëÿöü: êàë³ ¢ðàä íå ïà÷íå ýíåðã³÷íà çìàãàööà ç ãýòàé íàðêàòîþ - ÿíà ¢ñ³õ çàòîï³öü: íàðîä, óðàä, äçÿðæàâó. Áîëåé òàãî, âåäàéöå, òûòóí¸¢ñòâà öÿãíå çà ñàáîþ ìàðûõóàíó, îï³é, íàðêàòó. Íå õî÷àì çí³êíóöü ç ïëàíåòû, ààáâÿçàíû íà ¢ðààâàíû óçðî¢í³, íå òîëüê³ ñÿìåéíûì ³ ìåäûöûíñêà-âûõàâà¢÷ûì, ïðû ìàöü ìåðû çàñÿðîäç³ñòó ïðàöû êóðàâà ³ ï'ÿíñòâà, - ãàâàðû¢ ¸í ìíå ³ áàðàöüá³ò ç òàê³ì àã³ñòâàì Âàëÿíö³íó Òàëêà÷îâó íà êàíôåðýíöû³ ¢ Ì³íñêó.

(Працяг у наст. нумары.)

* *Лічбы, факты ўзяты з адкрытых крыніц - часопісы, кнігі, газеты, рэфераты.*

Ìóçû÷íûÿ ¢ðà÷ûñòàñö³ þá³ëåéíàãà ãîäà

31 êàñòðû÷í³êà ¢ Ìåíñêó àäáûëàñÿ âàæíàÿ ïàäçåÿ, ïðûñâå÷àíàÿ þá³ëåéíàìó ãîäó 500-ãîääçÿ áåëàðóñêàãà êí³ãàäðóêàâàííÿ ³ 500-ãîääçþ Ðýôàðìàöû³ ¢ Å¢ðîïå.

Òàëåíàâ³òû äûðûæîð, ëà¢ðýàò ì³æíàðîäíûõ êîíêóðñà¢ Àëÿêñåé Ôðàëî¢ àðãàí³çàâà¢ êàíöýðò äóõî¢íàé ìóçûê³ ¢ âÿë³êàé çàëå Áåëäçÿðæô³ëàðìîí³³. Ðàçàì ç äîêòàðàì òýàëîã³³ ²ðûíàé Äóáÿíåöêàé ¸í ïðààíñàâ³¢ ïàíàðàìó å¢ðàïåéñêàé ìóçûê³ ýïîõ³ Çàëàòîãà âåêó Áåëàðóñ³. Óñÿ ïðàãðàìà êàìåíòàâàëàñÿ íà ë³òàðàòóðíàé áåëàðóñêàé ìîâå ¢ ëåïøûõ òðàäûöûÿõ ìóçû÷íûõ ñàëîíà¢.

Çàëó çàïî¢í³ë³ âåðí³ê³ ¢ñ³õ êàíôåñ³é ³ àìàòàðû êëàñ³÷íàé ìóçûê³. Ìàñòàê³ Ì³êîëà Êóïàâà ³ Àëÿêñåé Ìàðà÷ê³í óïðûãîæûë³ ôàéå ñâà³ì³ êàðö³íàì³, òâîð÷àÿ ãðóïà öàðêâû "ßí Ïðààäàñí³ê" ó øëÿõåòíûõ ñòðîÿõ â³òàëà ãàñöåé. Ãîñö³ ³ìïðýçû çìàãë³ àòðûìàöü äðóêàâàíûÿ àðêóøû ç Á³áë³³ Ôðàíö³øêà Ñêàðûíû, çðîáëåíûÿ íà äàíî¢ëåíûì âàðøòàòå.

Âå÷àðûíó àäêðû¢ õàðàë Ì. Ëþòýðà "Öâÿðäûíÿ íàøà - Âå÷íû Áîã". Ó âûêàíàíí³ ñ³ìôàí³÷íàãà àðêåñòðà "Ñapella Academia" ³ àíñàìáëÿ ñàë³ñòà¢ "Âûòîê³" ïðàãó÷àë³ òâîðû ².Ñ. Áàõà, Ã.Ô. Ãåíäýëÿ, À. Äâîðæàêà, Ìåíäýëüñîíà-Áàðòîëüäç³, àòàêñàìà êàìïàç³òàðà Âàöëàâà ç Øàìîòóë. Ýïîõà Ðýôàðìàöû³ äàëà íîâóþ õâàëþ ïåðààñýíñàâàííÿ õðûñö³ÿíñòâà, ³ ãýòûÿ ïðàöýñû àäáûë³ñÿ ¢ ìóçûöû íÿìåöê³õ ³ ÷ýøñê³õ êàìïàç³òàðà¢.

Ñàë³ñò ²ëëÿ Ñ³ëü÷óêî¢ âûêàíà¢ äëÿ ôðàãìåíòû õâàëåñïåâà¢ ç "Ëþá÷àíñêàãà êàíöûÿíàëó" 1618 ãîäà - åâàíãåë³÷íàãà íîòíàãà çáîðí³êà, âûäàäçåíàãà ¢ ìÿñòý÷êó Ëþá÷à. Ó âûêàíàíí³ àðãàí³ñòà Þðûÿ Ãàáðóñÿ ïðàãó÷àëà ïðýëþäûÿ íà õàðàë "Êyrie, Gott heiligier Geist". Ñàë³ñòêà Íàòàëëÿ Àê³í³íà (ìåöà-ñàïðàíà) ïðààñïàâ³ëà äçâå àðû³ ç àðàòîðû³ " Ìåñ³ÿ". Ó âûêàíàíí³ ñàë³ñòà¢ ²ëë³ Ñ³ëü÷óêîâà ³ Þðûÿ Ãàáðóñÿ ïðàãó÷à¢ ã³ìí Äæ. Íüþòîíà "Öóäî¢íàÿ ëàñêà".

"Там над вечнаю краінай,
Бог, адвечны ў любові"

Àëÿêñåé Ôðàëî¢ ïðàÿâ³¢ âûñîêàå ìàñòàöòâà äûðûæûðàâàííÿ. ¨í óâàæë³âà ïðûñëóõî¢âà¢ñÿ äà êîæíàé ñðûï³ ³ ôðàçû, àä÷óâà¢ êîæíû ³íñòðóìåíò ¢ àðêåñòðû ³ äàâà¢ íàê³ðóíàê ìåëàäû÷íûì ³ âûòàí÷àíûì ãóêàì, ïðàïóñêàþ÷û ³õ ïðàç ñâàþ äóøó.

- Ãýòà öóäî¢íà àðãàí³çàâàíàÿ ì³ñòýðûÿ íà Áîæóþ õâàëó. Çà ãýòûÿ 500 ãàäî¢ æûâå ³ ¢çìàöíÿåööà ëþáî¢ äà Áîãà ïðàç ìóçûêó ³ ñëîâà. Âåëüì³ ¢ðàç³ëà âûñîêàìàñòàöêàÿ ïåðàäà÷à òàêîãà ñêëàäàíàãà ïåðûÿäó, ÿê Ðýôàðìàöûÿ. Ìàñòàööâà ìóçûêàíòà¢ âûøýé ïàõâàëû! - àäçíà÷ûëà ïàýòêà ßäâ³ãà ²âàíà¢íà Ðàé.

- ß ¢ çàõàïëåíí³ àä êàíöýðòó ³ àòðûìàëà âÿë³êàå ýìàöûéíàå çàäàâàëüíåííå. ß äà¢íî âåäàþ Àëÿêñåÿ Ôðàëîâà. Ó àäíûì ÷àëàâåêó ñòîëüê³ òàëåíòà¢, ÿê³ÿ äàþöü, íàïÿ¢íà, ýïîõ³ ïåðàëîìíûÿ, àäðàäæýíöê³ÿ. ² ìóçûêàíò, ³ äûðûæîð, ³ ìóçûêàçíà¢öà, ³ àíñàìáë³ñò, ³ ïàïóëÿðûçàòàð - ïðîñòà õðûçìàòû÷íàÿ àñîáà, ÿêàÿ ÿäíàå ³ ïðûöÿãâàå äà ñÿáå. ß íå òîëüê³ ïðûñóòí³÷àëà íà ÿãî êàíöýðòàõ, àëå ¢äçåëüí³÷àëà ¢ öóäî¢íûõ ýêñêóðñ³ÿõ ³ ñëóõàëà àïîâåäû ïðà ñòàðàæûòíóþ ìóçûêó, - ñêàçàëà ñëóõà÷êà, ÿêàÿ íàçâàëàñÿ Òàìàðàé Ì³êàëàå¢íàé.

Àëÿêñåé Ôðàëî¢ êàíñàë³äàâà¢ ìóçûêàíòà¢ íà âûêàíàíí³ ñêëàäàíûõ òâîðà¢ ³ âûäàòíà ñêëà¢ ïðàãðàìó êàíöýðòó. ¨í âûáðà¢ óçíî¸ñëûÿ ³ äûíàì³÷íûÿ òâîðû, õâàëåáíûÿ ïåâû. Ó ì³íóëûì ãîäçå ìóçûêàíò ïàñïÿõîâà àæûööÿâ³¢ ì³æíàðîäíû ïðàåêò "Êàðîíà Ñêàíäûíà¢ñêàãà àðõ³ïåëàãà".

8 ë³ñòàïàäà ¢ Áåëäçÿðæô³ëàðìîí³³ àäáóäçåööà ÿø÷ý àäç³í êàíöýðò ïàä ê³ðà¢í³öòâàì À. Ôðàëîâà " TUBA MIRUM" ç óäçåëàì Ìåíñêàãà êàíöýðòíàãà àðêåñòðà " Íÿì³ãà" , Minsk trombone quartet ³ ñïåöûÿëüíàãà ãîñöÿ - ïðàôåñàðà Æàêà Ìàæý (òðàìáîí) ç Ôðàíöû³.

Ý. Äçâ³íñêàÿ,
ôîòà à¢òàðà.

Íà çäûìêàõ:
1-2. Àëÿêñåé Ôðàëî¢, àðêåñòð ³ Äçÿðæà¢íû êàìåðíû õîð; 3. Ãîñö³ ³ ¢äçåëüí³ê³ ³ìïðýçû.

Äà þá³ëåþ ßêóáà Êîëàñà

11 ë³ñòàïàäà ¢ Ë³äñê³ì ïîë³òýõí³÷íûì ë³öý³ ïðàéøëà ë³òàðàòóðíàÿ ³ìïðýçà äà 135-ãîääçÿ ç äíÿ íàðàäæýííÿ Íàðîäíàãà ï³ñüìåíí³êà Áåëàðóñ³ ßêóáà Êîëàñà. Àðãàí³çàâàëà ìåðàïðûåìñòâà âûêëàä÷ûöà áåëàðóñêàé ìîâû Ãàë³íà Àíäðýå¢íà Ê³ñëàÿ.

Ó ñóñòðý÷û áðàë³ ¢äçåë íàìåñí³ê ñòàðøûí³ ÒÁÌ Ñòàí³ñëà¢ Ñóäí³ê, íàìåñí³ê ñòàðøûí³ Ë³äñêàé àðãàí³çàöû³ ÒÁÌ Ñÿðãåé Òðàô³ì÷ûê ³ øàíî¢íû ãîñöü ç Ìåíñêà, ëà¢ðýàò ïðýì³³ ³ìÿ Åæû Ãåäðîéöÿ, ï³ñüìåíí³ê ³ áàðä Çì³öåð Áàðòîñ³ê. Àêðàìÿ íàâó÷ýíöà¢ ïðûñóòí³÷àë³ ³ âûêëàä÷ûê³.

Ãýòû ë³öýé âûçíà÷àåööà ¢ Ë³äçå ïàâàæíûì ñòà¢ëåííåì äà áåëàðóñêàé ìîâû. Ñ¸ëåòà òóò óïåðøûíþ ïðàéøëà àãóëüíàíàöûÿíàëüíàÿ äûêòî¢êà. Äçåö³ áÿðóöü óäçåë ó ðà¸ííàé àë³ìï³ÿäçå ïà áåëàðóñêàé ìîâå.

Íàø êàð.

Íîâàÿ âûñòàâà ¢ Ìåíñêó

1 ë³ñòàïàäà ¢ Ìàñòàöêàé ãàëåðý³ Ì³õà³ëà Ñàâ³öêàãà àäáûëîñÿ àäêðûöö¸ âûñòà¢ê³ ÷ëåíà Áåëàðóñêàãà ñàþçà ìàñòàêî¢ Â³êòàðà Ê³ðûëàâ³÷à Áàðàáàíöàâà "Ôàðáû æûööÿ". Âûñòà¢êà ïðûñâå÷àíà 70-ãàäîâàìó þá³ëåþ ìàñòàêà.

Íà âûñòàâå ýêñïàíóåööà áîëüø çà 80 æûâàï³ñíûõ ðàáîò ìàñòàêà, ñòâîðàíûõ çà àïîøí³ÿ 10 ãàäî¢. "Ôàðáû æûööÿ" Â³êòàðà Áàðàáàíöàâà - ãýòà ÿãî ô³ëàñîô³ÿ ñòâàðýííÿ. Í³ íà àäíîé êàðö³íå à¢òàðà âû íå ¢áà÷ûöå êðûâ³ àáî çáðî³. ¡ñÿ òâîð÷àñöü ìàéñòðà ïðàñÿêíóòà ñâÿòëîì ³ ïðûðîäíàé ãàðìîí³ÿé.

Â³êòàð Áàðàáàíöà¢ ïàñëÿäî¢íû ïðûõ³ëüí³ê ðýàë³çìó ³ ë³ðû÷íàãà ãýòû ê³ðóíàê ìàñòàö-

æàíðû ïåéçàæ, íàöþðìîðòà, ïàðòðýòà, òýìàòû÷íàé êàìïàç³öû³. Óâàæë³âà øóêàå ñþæýòû äëÿ êîæíàé êàðö³íû. ßãî òâîð÷àñöü âûçíà÷àåööà ýï³÷íûì ïîãëÿäàì íà Ðàäç³ìó. Âàäà, ëåñ, àáëîê³, ïàëåòê³, íåáà, äàðîã³... Óñ¸ ìàå ñâà¸ æûâîå äûõàííå.

Íàì âåëüì³ ñïàäàáàë³ñÿ ðýàë³ñòû÷íûÿ, íàòõí¸íûÿ ïåéçàæû, ÿê³ÿ ¢ñëà¢ëÿþöü ðîäíóþ ïðûðîäó: "Æí³âåíü", "Êâ³òíåþ÷û ìàé", "Ñàêàâ³öê³ ñîíå÷íû äçåíü", "ßáëû÷íàÿ ïàðà", "Ëÿñíàÿ ðàêà"...

Òýìà áåëàðóñê³õ ñâÿòà¢ ïðàõîäç³öü ïðàç ¢ñþ òâîð÷àñöü ìàñòàêà: "Êàëÿäíàÿ çîðêà äà íàñ çàâ³òàëà", "Óëà. Ñâÿòî÷íàÿ ðàí³öà", "Íà Êàëÿäû". Ìàñòàê ³ìêíåööà ïàêàçàöü øìàòãðàííàñöü ñâÿòî÷íûõ òðàäûöûé, à òàìó ìàíóìåíòàëüíà ïàäûõî- äà ìåòû ñþæýòàì, ãëûá³í¸é, ôàðìàòàì, ïðàñòîðàé ³ àäëþñòðî¢âàå àòìàñôåðó ã³ñòàðû÷íàñö³.

Â³êòàð Áàðàáàíöà¢ - âÿäîìû ³ ÿê ìàéñòàð ïàðòðýòíàãà æàíðó. Òâîðû ìàéñòðà ñòâîðàíû ç íàòóðû. Íàì àñàá³ñòà, ÿê ñÿáðàì ÒÁÌ, áûëî ïðûåìíà ïàáà÷ûöü íà âûñòàâå ïàðòðýòû íàðîäíàãà ïàýòà Í³ëà Ã³ëåâ³÷à ³ ñëàâóòàé ï³ñüìåíí³öû Âîëüã³ ²ïàòàâàé!

Íà àäêðûöö³ âûñòàâû ñàáðàëàñÿ áîëüø çà 150 ïðàäñòà¢í³êî¢ òâîð÷àé ³íòýë³ãåíöû³, ñÿðîä ÿê³õ ñÿáàð òâîðöû, íàðîäíû àðòûñò Ýäóàðä Õàí³ê. Ìû áûë³ âåëüì³ çàäàâîëåíû, øòî íàâåäàë³ ³ìïðýçó.

Àëÿêñåé Øàëàõî¢ñê³,
гісторык культуры,
краязнавец, журналіст.

Ðýäàêòàð Ñòàí³ñëà¢ Âàöëàâàâ³÷ Ñóäí³ê

Çàñíàâàëüí³ê:
ÒÁÌ ³ìÿ Ôðàíö³øêà Ñêàðûíû.
Ïàñâåä÷àííå àá ðýã³ñòðàöû³ ¹ 908 àä 18 ñíåæíÿ 2009 ã. âûäàäçåíà Ì³í³ñòýðñòâàì ³íôàðìàöû³ Ðýñïóáë³ê³ Áåëàðóñü.
Àäðàñ ðýäàêöû³:
231293, Ë³äñê³ ð-í, â. Äàë³íà.
Àäðàñ äëÿ ïàøòîâûõ àäïðà¢ëåííÿ¢:
231282, ã. Ë³äà-2, ï/ñ 7.
Å-mail: naszaslowa@tut.by

Ðýäàêöûéíàÿ êàëåã³ÿ:
Àëåíà Àíñ³ì, Þðàñü Áàá³÷, Þëÿ Áàæîê, Ìàðûÿ Áàðàâ³ê, Àëÿêñåé Êàðïåíêà, Ýëà Îë³íà, ²ãàð Ïðàêàïîâ³÷, Àëÿêñåé Ïÿòêåâ³÷, Ñòàí³ñëà¢ Ñóäí³ê, Ïàâåë Ñöÿöêî, Àëåã Òðóñà¢, Äçÿí³ñ Òóøûíñê³, Àëÿêñåé Øàëàõî¢ñê³.
http://naszaslowa.by/ http://pawet.net/
http://kamunikat.org/ http://tbm-mova.by/
http://nashaslova.mns.by/

À¢òàðû öàëêàì àäêàçíûÿ çà ïàäáîð ³ äàêëàäíàñöü ïðûâåäçåíàé ³íôàðìàöû³. Ðýäàêöûÿ ðóêàï³ñû íå âÿðòàå.

Ãàçåòà íàäðóêàâàíà ¢ Ë³äñêàé äðóêàðí³.
231300, ã. Ë³äà, âóë. Ëåí³íñêàÿ, 23.
Âûäàâåö: Óñòàíîâà ³íôàðìàöû³ “Âûäàâåöê³ äîì ÒÁÌ”.
Ãàçåòà ïàäï³ñàíà äà äðóêó 13.11.2017 ã ó 17.00. Çàêàç ¹ 2462.
Àá’¸ì 2 äðóêàâàíûÿ àðêóøû. Íàêëàä 1500 àñîáí³êà¢.
Ïàäï³ñíû ³íäýêñ: 63865.
Êîøò ïàäï³ñê³: 1 ìåñ.- 1,43 ðóá., 3 ìåñ.- 4,29 ðóá.
Êîøò óðîçí³öó: ïà äàìî¢ëåíàñö³.